
POPIS POLJOPRIVREDE U CRNOJ GORI 2010.

**METODOLOŠKO UPUTSTVO
ZA POPISIVANJE POSLOVNIH SUBJEKATA**

Podgorica, 2010.

2 Metodoloski materijali 2

UVOD

Sprovođenje Popisa poljoprivrede predstavlja veliku, složenu i skupu aktivnost. Poslednji Popis poljoprivrede na teritoriji Crne Gore sproveden je 1960.godine i obuhvatao je 111 pitanja o poljoprivredi. Podaci o poljoprivredi prikupljeni su Popisom stanovništva, stanova i domaćinstava zadnji put 2003.godine i obuhvatao je svega 16 pitanja o poljoprivredi.

Popis poljoprivrede predstavlja proces prikupljanja, obrade, ocjene, analize i diseminacije podataka o poljoprivredi u Crnoj Gori.

Osnovni cilj Popisa je da se obezbijede tačni, sveobuhvatni i međunarodno uporedivi podaci o ukupno korišćenom zemljišnom fondu, stočnom fondu po vrstama i kategorijama, agrotehničkim mjerama, objektima, poljoprivrednoj mehanizaciji i opremi, kao i o licima koja učestvuju u poljoprivrednoj proizvodnji.

Agregirani (zbirni) podaci, dobijeni u Popisu poljoprivrede, koristiće se za:

- makroekonomska planiranja
- naučna i druga istraživanja
- statističke ciljeve

Popis poljoprivrede priprema, organizuje i sprovodi Zavod za statistiku. Sadržaj definicija i standarda koji se upotrebljavaju pri njegovom sprovođenju su u skladu sa važećim propisima u Crnoj Gori, sa preporukama EUROSTAT-a (Statistical Office of the European Communities) kao i sa FAO preporukama 2010. (Food and Agriculture Organization of the United Nations).

Kao osnova za harmonizaciju sa EU uzeti su novi zakonski okviri koji se odnose na Popis poljoprivrede 2010. godine:

- *Regulativa (EC) broj 1166/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta po pitanju istraživanja strukture farmi i istraživanja metoda poljoprivredne proizvodnje, kojom se povlači regulativa savjeta (ECC) 571/88 za nadzor struktura farmi.*
- *Priručnik o implementaciji FSS i SAPM definicija*
- *Priručnik za tipologiju.*

Podgorica, 2010.godine

*DIREKTOR,
Radimir Đurović*

SADRŽAJ

UVOD	3
Sadržaj	5
I. OSNOVNE KARAKTERISTIKE I ORGANIZACIJA POPISA	
1. Karakteristike Popisa poljoprivrede u Crnoj Gori u 2010.	7
2. Značenje određenih pojmova koji se upotrebljavaju u ovom Uputstvu.....	7
3. Organizacija Popisa	8
4. Jedinice koje se popisuju	8
5. Kritični momenat Popisa	8
II. POPUNJAVANJE UPITNIKA P- 3	
1. Identifikacioni podaci	9
2. Adresa	9
3. Ostali podaci.....	10
4. Ukupno raspoloživo zemljište	10
4.1. Vlastito zemljište	10
4.2. Zemljište uzeto u zakup	10
4.3. Zemljište dato u zakup	11
4.4. Ukupno raspoloživo zemljište (4.1+4.2-4.3)	11
5. Površine korišćenih oranica, bašta i okućnica.....	11
6. Vinogradi	14
7. Voćnjaci.....	15
8. Rasadnici	16
9. Višegodišnje livade i pašnjaci	16
10. Ukupno korišćeno poljoprivredno zemljište	16
11. Drugo neobrađeno poljoprivredno zemljište.....	16
12. Poljoprivredno neobrađeno zemljište u zarastanju	17
13. Šumsko zemljište	17
14. Neplodno zemljište	17
15. Ukupno raspoloživo zemljište	17
16. Lokacija zemljišta poslovnog subjekta	17
17. Broj odvojenih djelova korišćenog poljoprivrednog zemljišta	18
18. Površina na kojoj se gaje pečurke	18
19. Povrće, jagode, cvijeće i ukrasno bilje	18
20. Međuusjevi, podusjevi i dopunski usjevi oranica i bašta.....	19
21. Navodnjavane površine	19
22. Upotreba sredstava za ishranu bilja.....	20

23. Upotreba sredstava za zaštitu bilja.....	21
24. Korišćeni metod oranja na obradivom zemljištu	21
25. Stoka prema vrstama i kategorijama.....	22
26. Tipovi (sistemi) stočarske proizvodnje	24
27. Gazdinstva u sistemu za identifikaciju i registraciju	24
28. Objekti za smještaj stoke i živine	25
29. Objekti za smještaj organskog đubriva	25
30. Ostali objekti poslovnog subjekta.....	26
31. Organska poljoprivreda	26
32. Poljoprivredne usluge	27
33. Poljoprivredna mehanizacija i oprema poslovnog subjekta.....	27
34. Površina ribnjaka poslovnog subjekta	28
35. Evidencija prihoda i rashoda	28
36. Korišćenje proizvedenih poljoprivrednih proizvoda na gazdinstvu poslovnog subjekta	29
37. Prodaja proizvedenih proizvoda na gazdinstvu poslovnog subjekta.....	29
38. Pretežna djelatnost gazdinstva poslovnog subjekta	29
39. Radna snaga na gazdinstvu preduzetnika.....	30
40. Povremeno i sezonski angažovana lica koja nijesu članovi gazdinstva preduzetnika	34
41. Radna snaga, školska sprema, uzrast i pol stalno zaposlenih u poljoprivrednim organizacijama (preduzećima i zadrugama) i jedinicama u sastavu nepoljoprivrednih organizacija koje obavljaju poljoprivrednu djelatnost	35
42. Zaposleni prema časovima rada u poljoprivrednim organizacijama (preduzećima i zadrugama) i jedinicama u sastavu nepoljoprivrednih organizacija koje obavljaju poljoprivrednu djelatnost	36
43. Podaci o nosiocu gazdinstva i/ili menadžeru poslovnog subjekta	36
44. Potrošnja energenata	37
45. Druge korisne (profitabilne) djelatnosti	38
46. Očuvanje zemljišta	39
47. Ograde i živice	40
48. Da li posjedujete kotlaru	40
49. Da li koristite opremu za proizvodnju obnovljive energije	40
Tabela za preračunavanje lokalnih jedinica mjere u metre kvadratne (m²)	41

Na osnovu člana 14 Zakona o sprovođenju Popisa poljoprivrede 2010.godine (objavljen u „Sl. list CG“, br.54/09, 14/10), Zavod za statistiku izdaje Metodologiju za popis poljoprivrede.

METODOLOŠKO UPUTSTVO ZA POPISIVANJE POSLOVNIH SUBJEKATA

I OSNOVNE KARAKTERISTIKE I ORGANIZACIJA POPISA

1. Karakteristike Popisa poljoprivrede u Crnoj Gori u 2010.

- **Univerzalnost** - Popisom se obuhvata cijela teritorija zemlje, evidentiraju se adrese svih domaćinstava, a obuhvataju se sve popisne jedinice isključivo na teritoriji Crne Gore.
- **Individualno popisivanje** - individualno će se popisati sve popisne jedinice, definisane kao predmet Popisa, odnosno za njih će biti popunjeni individualni popisni obrasci sa svim obilježjima, definisani kao sadržaj popisa.
- **Istovremenost** - popisaće se sve popisne jedinice u tačno određenom periodu, definisanom kao kritični momenat ili period snimanja.
- **Popis se zasniva na jedinstvenoj metodologiji**, tj. jedinstvenim definicijama i klasifikacijama jedinica i njihovim obilježjima, kao i na jedinstvenoj programskoj obradi podataka i objavljivanju rezultata.
- **Zaštita podataka** - zakonska obaveza svakog učesnika je da čuva povjerljivost prikupljenih podataka u saglasnosti sa Zakonom o sprovođenju Popisa poljoprivrede 2010. Godine i Zakonom o statistici statističkom sistemu Crne Gore.

2. Značenje određenih pojmova koji se upotrebljavaju u ovom Uputstvu

- **Poslovni subjekat** - pravna i fizička lica koja obavljaju djelatnost, sa sjedištem u Crnoj Gori, osnovana i registrovana od nadležnih organa u skladu sa zakonom, kao i organizacione jedinice stranih društava i stranih trgovaca koji obavljaju djelatnost na teritoriji Crne Gore.
- **Jedinica u sastavu POSLOVNOG SUBJEKTA** - podružnica, predstavništvo ili druga organizaciona jedinica (prodavnica, magacin, pogon i dr.), organizovana odlukom poslovnog subjekta u skladu sa propisima Crne Gore. Jedinica u sastavu nema svojstvo pravnog lica, radi pod firmom poslovnog subjekta koji ga je organizovao i može da vrši sve djelatnosti od predmeta rada poslovnog subjekta.

- **Jedinstveni matični broj** POSLOVNOG SUBJEKTA - jedinstven i neponovljiv broj koji predstavlja identifikator poslovnog subjekta, dodjeljuje se pri prvom unosu i ne može da se ponovo dodijeli za drugi poslovni subjekat. Ovaj broj dodjeljuje Zavod za statistiku.
- **Redni broj jedinice u sastavu** - četvorocifrena šifra koja označava redni broj jedinice u sastavu, dijela društva (prodavnica, stovarište, predstavništvo i sl.) i upisuje se redom od 0001 do 000N.
- **Oblik organizovanja** POSLOVNOG SUBJEKTA - dvocifrena šifra koja označava oblik organizovanja shodno Zakonu o Privrednim Društvima, Zakonu o Klasifikaciji Djelatnosti i Registru Jedinica Razvrstavanja (Sl.list SRJ, br. 31/96, 12/98, i 74/99) i Pravilniku o metodologiji za razvrstavanje jedinica razvrstavanja prema KD i metodologiji za vođenje RJR (Sl.list SRJ, br. 61/96.).
- **Vlasništvo** - jednocifrena šifra (od 0-5) koja označava oblik svojine, shodno Zakonu o Privrednim Društvima, Zakonu o Klasifikaciji Djelatnosti i Registru Jedinica Razvrstavanja (Sl. List SRJ, br. 31/96, 12/98, i 74/99) Pravilniku o metodologiji za razvrstavanje jedinica razvrstavanja prema KD i metodologiji za vođenje RJR.
- **Pretežna djelatnost** - petocifrena šifra koja označava oblik (vrstu) obavljanja djelatnosti shodno Zakonu o Privrednim društvima, Zakonu o Klasifikaciji Djelatnosti i Registru Jedinica Razvrstavanja (Sl. List SRJ, br. 31/96, 12/98, i 74/99) i Pravilniku o metodologiji za razvrstavanje jedinica razvrstavanja prema KD i metodologiji za vođenje RJR.

3. Organizacija Popisa

Poslovnim subjektima biće dostavljeni popisni obrasci 28.maja 2010.godine, koje će popunjene vratiti Zavodu za statistiku, poštom, do 21.juna 2010.godine.

Svi popunjeni popisni obrasci su povjerljiva dokumenta i predstavljaju službenu tajnu.

4. Jedinice koje se popisuju

Popisom će se obuhvatiti sledeće jedinice:

1. Pravna lica i jedinice u sastavu pravnih lica koji su u saglasnosti sa Nacionalnom klasifikacijom i raspoređeni su po pretežnoj djelatnosti u sektoru Poljoprivrede, lova i šumarstva.
2. Pravna lica i jedinice u sastavu pravnih lica koji su usaglašeni sa Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti, nijesu raspoređeni u sektoru Poljoprivrede, lova i šumarstva, ali obavljaju aktivnosti u ovom sektoru.
3. Preduzetnici – Oblik organizovanja privredne djelatnosti (shodno Zakonu o Privrednim društvima Crne Gore Sl.list 06/02 i 17/07.

5. Kritični momenat popisa, način popisivanja, instrumenti za prikupljanje podataka Popisa i zaštita podataka Popisa

Posmatranje određene pojave u određenom vremenu, u statistici se naziva „kritični momenat Popisa“. Kritični momenat Popisa je 31.05.2010. u 24 časa. Za određena pitanja, podaci će se prikupljati za period od jedne godine prije sprovođenja Popisa, odnosno od 01.06.2009. do 31.05.2010. godine.

Sve promjene nastale poslije kritičnog momenta, ne unose se u popisne obrasce.

Za prikupljanje podataka poslovnog subjekta koristi se Obrazac P-3 (Upitnik za poslovne subjekte) za svaki poslovni subjekat i jedinicu u sastavu poslovnog subjekta i preduzetnika, posebno.

Popunjavanje obrazaca vrši se isključivo hemijskom olovkom plave boje.

Na svim popisnim obrascima navedeno je da individualni podaci koji se prikupljaju Popisom su strogo povjerljivi i zaštićeni Zakonom o sprovođenju Popisa poljoprivrede („Sl.list CG”, br.54/09, 14/10) i Zakonom o statistici i statističkom sistemu („Sl.list RCG”, br.69/05).

Objavljivanje rezultata popisa će biti na način koji onemogućava prepoznavanje poslovnog subjekta na koji se odnosi. U toku popisa će biti preduzete organizaciono - tehničke mjere za čuvanje i zaštitu podataka.

II POPUNJAVANJE UPITNIKA P-3

Identifikacione podatke, podatke o adresi i ostale podatke unijeti sa OBAVJEŠTENJA O RAZVRSTAVANJU dobijenog od Zavoda za statistiku.

1. IDENTIFIKACIONI PODACI

Naziv (firma) poslovnog subjekta (puni naziv) - upisuje se puni naziv poslovnog subjekta isti kao u Statutu, odnosno kako je registrovan u nadležnom registru, a jedinica u sastavu poslovnog subjekta upisuje puni naziv poslovnog subjekta u čijem je sastavu, kao i svoj naziv.

Jedinstveni matični broj poslovnog subjekta - upisuje se broj poslovnog subjekta iz Rješenja izdatog od Zavoda za statistiku/Centralnog registra Privrednog suda.

Redni broj jedinice u sastavu - upisuje se redni broj jedinice u sastavu poslovnog subjekta, izdat od Zavoda za statistiku/Centralnog registra Privrednog suda, a za poslovne subjekte bez jedinica u sastavu upisuju se nule.

Ovi podaci su automatski unešeni iz Statističkog biznis registra.

2. ADRESA

Podaci o adresi odnose se na opštinu, naselje (mjesto), ulicu i broj na kojem se nalazi poslovni subjekat. Upisuje se poslednja adresa poslovnog subjekta navedena u Statutu, odnosno adresa registrovana u nadležnom registru. Poslovni subjekat, pored podataka o adresi, upisuje i mjesto na čijoj se teritoriji odvija proizvodnja, telefonski broj i broj faksa. Šifra opštine i šifra naselja su automatski unešeni iz Statističkog biznis registra, a obaveza poslovnog subjekta je da unese ostale adresne podatke.

3. OSTALI PODACI

Oblik organizovanja poslovnog subjekta - upisuje se dvocifrena šifra za pravni oblik za unutrašnju organizaciju poslovnog subjekta koja se uzima iz Rješenja izdatog od Zavoda za statistiku/Centralnog registra Privrednog suda. Ukoliko poslovni subjekat nema Rješenje, na liniji upisuje pravnu formu organizovanja.

Pretežna djelatnost - za poslovne subjekte upisuje se šifra klase/potklase iz Rješenja Zavoda za statistiku/Centralnog registra Privrednog suda, a za jedinice u sastavu poslovnih subjekata, upisuje se šifra klase/potklase iz „Spiska raspoređenih jedinica u sastavu poslovnog subjekta”, izdata u Zavodu za statistiku/Centralnom registru Privrednog suda.

U slučaju kada je pretežna djelatnost poslovnog subjekta različita od djelatnosti utvrđene u Rješenju/Spisku, treba da se upiše šifra klase/potklase na stvarnu pretežnu djelatnost. Ukoliko osoba koja popunjava upitnik ne zna šifru pretežne djelatnosti (ako se razlikuje od djelatnosti utvrđene u Rješenju/Spisku) na liniji se navodi koju djelatnost vrši.

Šifra oblika organizovanja poslovnog subjekta i šifra pretežne djelatnosti su automatski unešeni iz Statističkog biznis registra, a obaveza poslovnog subjekta je da unese podatke o vlasniku poslovnog subjekta.

Prezime i ime vlasnika (nosioca proizvodnje) – upisuje se prezime i ime lica koje je nosilac proizvodnje.

4. UKUPNO RASPOLOŽIVO ZEMLJIŠTE (31.05.2010.)

Ukupno raspoloživo zemljište sastoji se od: poljoprivrednog (korišćeno i nekorišćeno), šumskog i neplodnog zemljišta. Ukupno raspoloživo zemljište poslovnog subjekta je zemljište koje je u vlasništvu poslovnog subjekta, kao i zemljište koje je u vlasništvu drugih, a poslovni subjekat ga koristi, bez obzira na to da li je obrađeno ili ne.

Zemljište u vlasništvu poslovnog subjekta dato u zakup drugima ne uračunava se u ukupno raspoloživo zemljište već se upisuje kod osobe koja ga koristi bez obzira na to gdje se zemljište nalazi.

Površina zemljišta izražava se u hektarima (ha) i kvadratnim metrima (m²).

1 ha (hektar) = 100 ari = 10 000 m²

1 ar = 100 m²

10 ari = 1000 m²

Lokalne mjere za površinu (ralo, lakat, kosa i dr.) koje se upotrebljavaju na određenim područjima preračunavaju se pomoću „Tabele za preračunavanje zemljišta” (nalazi se na kraju uputstva) u kvadratne metre (m²) i podatak se upisuje u predviđena polja.

4.1. Vlastito zemljište

Upisuje se površina ukupnog zemljišta (poljoprivrednog - korišćenog i nekorišćenog, šumskog i neplodnog) u vlasništvu poslovnog subjekta za koje postoje pravni dokumenti.

4.2. Zemljište uzeto u zakup

Upisuje se površina zemljišta koju poslovni subjekt koristi, ali ono je u vlasništvu nekog drugog, predstavlja zbir poljoprivrednog (korišćenog i nekorišćenog), šumskog i neplodnog zemljišta. Zemljište je uzeto u zakup za novac, arendu, napolicu, besplatno i slično.

4.3. Zemljište dato u zakup

Upisuje se površina zemljišta koje je poslovni subjekat dao na korišćenje nekom drugom u zakup za novac, arendu, napolicu, besplatno i slično.

4.3.a) od toga dato u zakup samo poljoprivredno

Upisuje se površina poljoprivrednog zemljišta koje je poslovni subjekat dao na korišćenje nekom drugom.

4.4. Ukupno raspoloživo zemljište (4.1 + 4.2 - 4.3)

Upisuje se ukupno raspoloživo zemljište kojim poslovni subjekat raspolaže ili koristi na dan 31.05.2010.godine koje predstavlja zbir površina vlastitog zemljišta i zemljišta uzetog u zakup, umanjenog za površinu zemljišta datog u zakup (4.1 + 4.2 - 4.3).

5. POVRŠINE KORIŠĆENIH ORANICA, BAŠTA I OKUĆNICA (01.06.2009.-31.05.2010.)

Podaci se odnose na period od jedne godine, odnosno od 01.06.2009. do 31.05.2010.

Oranice su površine zemljišta koje se redovno obrađuju i usjevi siju/sade prema određenom redosledu (plodored). Plodored predstavlja redovnu i unaprijed određenu smjenu usjeva (sistem rotacije) u cilju efikasnijeg korišćenja zemljišta.

Na oranicama se gaje žitarice, industrijsko bilje, krompir, stočno bilje, povrtlarsko bilje, cvijeće, sjemenski materijal i rasad i ostalo bilje na oranicama. U površine na oranicama uračunavaju se i ugari. Ukoliko se na istu površinu u toku godine sije ili sadi više kultura (istovremeno ili jedno za drugim) površina se izračunava samo jednom pri čemu se upisuje samo podatak o glavnom usjevu.

Glavni usjev se određuje u slučaju kada se u toku godine na jednoj istoj površini gaji više usjeva istovremeno ili jedno za drugim. U tom slučaju, glavni usjev je onaj usjev sa najvećom proizvodnom vrijednošću. Ukoliko se ne može odrediti glavni usjev prema visini vrijednosti proizvodnje, onda se kao glavni usjev određuje onaj koji je prisutan duži vremenski period.

Ugari i druge nezasijsane oranice i bašte su površine koje su uključene u plodored, sa kojih se ne dobija prinos u toku godine (ugari), odnosno, koje iz određenih razloga (poplave, nedostatak vode i slično) nijesu zasijane. Ako se sa ovih površina ne dobijaju prinosi više od 5 godina, popisuju se u drugo neobrađeno poljoprivredno zemljište.

Objašnjenja prema grupi usjeva:

Žitarice

Ovdje su uključene površine zasijane žitaricama za proizvodnju zrna, bez obzira da li je prinos zrna namijenjen za vlastite potrebe, prodaju, ishranu stoke ili za sjeme. Pod žitaricama za zrno podrazumijevaju se samo one koje se koriste za proizvodnju zrna.

Ne upisuje se površina pod žitaricama koje se žanju zelene za stočnu hranu (upisuju se u red 20 „ostalo krmno bilje za zelenu masu“).

Uključene su površine pod pšenicom, kukuruzom namijenjenim za silažu zrna sa ili bez dijelova klipa kukuruza, sa vlagom većom od 20% (isključujući kukuruz šećerac koji se upisuje u tabelu 19. „Povrće, jagode, cvijeće i ukrasno bilje“, red 12. „ostalo povrće“), pod ječmom (ozimi i jari), raži, ovsom, heljdom i ostalim žitaricama. Ostale žitarice su: proso, tritikale i dr.

Industrijske biljke (uključeno je sjeme uljarica, a isključeno sjeme i rasad za hmelj, duvan i ostale industrijske biljke)

Industrijske biljke namijenjene su za industrijsku preradu prije finalne upotrebe. Ovdje su uključeni: duvan, aromatično i ljekovito bilje i ostali industrijski usjevi.

Aromatično i ljekovito bilje obuhvata usjeve koji se koriste u parfimeriji, farmaciji i domaćinstvu npr. kamilica, bosiljak, lovor, mirođija, neven, lavanda, metvica, žalfija i dr.

Ostali industrijski usjevi obuhvataju nespomenuto industrijsko bilje kao npr. uljana repica, suncokret, soja i dr.

Krompir

Obuhvata rani, kasni i sjemenski krompir na oranicama, bez obzira na to da li je namijenjen za sopstvenu potrošnju, prodaju ili za ishranu stoke.

Krmno bilje

Upisuju se površine zasijane krmnim biljem koje se uzgaja u plodoredu na istoj površini zemljišta manje od 5 godina (jednogodišnje ili višegodišnje krmno bilje); bez obzira da li se koriste kao sijeno, silaža ili u svježem stanju.

Ovdje su uključene: stočna repa, ostalo korijenasto bilje i kupusnjače za stočnu ishranu, leguminozne biljke (lucerka, djeteline i travne smješe), kukuruz za zelenu masu i ostalo krmno bilje.

Ostalo krmno bilje obuhvata nespomenuto krmno bilje npr. stočni grašak, sirak, grahorica i dr.

Povrće

Povrće gajeno na otvorenom za preradu (uključuje lubenicu, dinju i jagodu, a isključuje gajene pečurki)

Ovdje su uključene i površine pod toplim lejama i niskim tunelima (pokrivači od plastike položeni na zemlju, zemljište pod tkaninom ili tuneli nepristupačni ljudima).

Povrće gajeno na otvoreno za svježu upotrebu (uključuje lubenicu, dinju i jagodu, a isključuje gajene pečurki)

Ovdje su uključene i površine pod toplim lejama i niskim tunelima (pokrivači od plastike položeni na zemlju, zemljište pod tkaninom ili tuneli nepristupačni ljudima).

Povrće gajeno u zaštićenom prostoru (uključuje lubenicu, dinju i jagodu, a isključuje gajene pečurke)

Upisuje se površina usjeva u zaštićenom prostoru koji su cijeli ili veći period uzgoja pokriveni čvrstom ili mekom plastikom, staklom (plastenici ili staklenici) sa ugrađenim uobičajenim instalacijama (npr. uređaji za navodnjavanje, grijanje, provjetravanje). Isključuju se pokrivači od plastike položeni na zemlju, zemljište pod tkaninom ili tuneli nepristupačni ljudima.

Ako se ista površina pod staklom koristi više od jednog puta upisuje se samo jednom, kao i u slučaju višetažnih staklenika.

Cvijeće i ukrasno bilje (isključujući rasadnike)

Cvijeće i ukrasno bilje na otvorenom (isključujući rasadnike)- upisuje se površina pod cvijećem i ukrasnim biljem na otvorenom kao i pod niskim (nepristupačnim) zaštitnim pokrivačem (tople leje i niski tuneli).

Cvijeće i ukrasno bilje u zaštićenom prostoru (isključujući rasadnike) - upisuje se površina pod cvijećem i ukrasnim biljem u zaštićenom prostoru.

Proizvodnja sjemena i rasada (isključujući žita, krompir, leguminoze i uljana sjemena)

Površine na kojima se uzgaja sjeme i sadni materijal za prodaju, isključujući sjemena žita, krompira, leguminoza i uljana sjemena.

Sjeme i rasad za lične potrebe poslovnog subjekta npr. rasad povrća, kupusa, zelene salate, kao i sjeme stočnog bilja upisuje se pod površinu kulture na koju se odnosi.

Ostalo bilje na oranicama

Ovdje se upisuju usjevi sa malim ekonomskim značajem, koji nijesu spomenuti u prethodnim stavkama. Treba da sadrži samo biljke koje se ne mogu klasifikovati ni pod jednom od navedenih stavki.

Ugari i ostale nezasijane oranice

Ugari i ostale nezasijane oranice su površine koje su uključene u plodored sa kojih se ne dobija prinos u toku godine, odnosno koje iz određenih razloga (poplave, nedostatak vode i slično) nijesu zasijane.

Ugar može biti:

- jalovi i crni (površine ostavljene na odmor bez preoravanja ili sa preoravanjem);
- zeleni (površine zasijane usjevima koji će biti zaorani u zelenom stanju u cilju đubrenja i poboljšavanja svojstava zemljišta);
- prelozi, parlozi i zaležaji su zemljišta koja se ne obrađuju više godina (do 5 godina) već se ostavljaju da se zatrave (zaparlože).

Ako se ove površine ne koriste više od 5 godina, popisuju se u drugo neobrađeno poljoprivredno zemljište (pitanje 11).

Zbir površina od 1-28 upisuje se u red 29 i čini ukupnu površinu korišćenih oranica.

Upisati udio obradivog zemljišta na kojem se ne primjenjuje plodored

Obradivo zemljište na kojem se gaje isti usjevi 3 ili više godina uzastopno, a koje nije dio planiranog plodoreda. Smjena usjeva/plodored je praksa u kojoj se vrši promjena godišnjih usjeva koji se uzgajaju na određenoj površini po planiranom redosledu u uzastopnim godinama tako da se usjevi iste vrste ne uzgajaju bez prekida na istom polju.

Isključuju se rasadnici, površine pod staklenim ili drugim pristupačnim zaštitnim pokrivačem i stalni pašnjaci.

6. VINOGRADI (31.05.2010.)

Vinogradi - zasadi vinove loze namijenjeni za proizvodnju grožđa.

Plantažni vinogradi su površine pod vinovom lozom sa određenim razmakom između čokota, u kojima se može vršiti mehanizovana obrada i po pravilu se sprovode ostale agrotehničke mjere.

Vinske sorte su sorte loze čije je grožđe namijenjeno za proizvodnju vina i moraju pripadati vrsti *Vitis vinifera*.

Stone sorte su sorte vinove loze čije grožđe je namijenjeno za potrošnju u svježem stanju.

Grožđe je zdrav, zreo, prezreo, prosušen ili prirodno smrznut plod sorti vinove loze, namijenjen proizvodnji vina ili drugih proizvoda od grožđa i vina.

Vino je poljoprivredno - prehrambeni proizvod dobijen potpunom ili djelimičnom alkoholnom fermentacijom kljuka ili šire, od svježeg grožđa pogodnog za preradu u vino.

Vino sa kontrolisanim geografskim porijeklom mora da ispunjava sljedeće uslove:

- da je proizvedeno od proizvođača grožđa i proizvođača vina, koji je upisan u registar;
- da je proizvedeno od grožđa ubranog i prerađenog u određenom regionu;
- da prinos grožđa po jedinici površine (ha) ne prelazi granicu propisanu za pojedini region i kvalitetnu kategoriju vina;
- da vino potiče od grožđa sorti vinove loze utvrđenih rejonizacijom;
- da vino ima najmanji propisani sadržaj prirodnog alkohola i druge propisane parametre;
- da vino ima određeni fizičko - hemijski sastav i organoleptička svojstva karakteristična za proizvode sa tog područja.

Kategoriju kvaliteta vina s oznakom kontrolisanog geografskog porijekla određuje hemijski sastav i organoleptička (senzorna) svojstva vina.

Vina proizvedena u Crnoj Gori razvrstavaju se u sljedeće kategorije kvaliteta:

- 1. stono vino** - vino proizvedeno od grožđa jedne ili više sorti vinove loze bez određenog geografskog porijekla;
- 2. stono vino sa kontrolisanim geografskim porijeklom** - vino proizvedeno od grožđa jedne ili više sorti vinove loze ubranog i prerađenog u crnogorskom vinogradarskom području;
- 3. kvalitetno vino** proizvedeno na određenom području:
 - **kvalitetno vino sa kontrolisanim geografskim porijeklom** - vino proizvedeno od grožđa jedne ili više sorti vinove loze sa izraženim kvalitetnim karakteristikama za sortu ili sorte koje potiču sa jegnog regiona ili manje teritorijalne jedinice
 - **vrhunsko vino sa kontrolisanim geografskim porijeklom** - vino proizvedeno od grožđa jedne ili više sorti vinove loze sa naročito izraženim kvalitetnim karakteristikama za sortu ili sorte koje potiču sa jegnog regiona ili manje teritorijalne jedinice
 - **predikatno vino sa kontrolisanim geografskim porijeklom** - vina posebnog kvaliteta koja se proizvode u izuzetno povoljnim uslovima sazrijevanja grožđa na čokotu, te u zavisnosti od postignutog stepena zrelosti grožđa, vremena berbe i prerade postižu izuzetan kvalitet.

Podaci o vinogradima odnose se na loze vinskih sorti i loze stonih sorti.

Upisuje se ukupan i broj čokota sposobnih za rod, ukupan i broj čokota sposobnih za rod pod plantažama, kao i ukupna površina i površina pod plantažama loze. U ukupan broj čokota vinove loze ubrajaju se svi čokoti vinove loze, bez obzira na starost.

Rodni čokoti su čokoti koji su sposobni za rod, bez obzira da li su dali rod u toku godine.

Ukupno pod lozom (red 4) predstavlja zbir redova 1, 2 i 3 za svaku od kolona od 1-6.

7. VOĆNJACI (31.05.2010.)

Voćnjaci su poljoprivredne površine na kojima se gaje voćna stabla. Upisuje se ukupan broj i broj rodnih stabala.

Ukupan broj stabala predstavlja broj svih stabala, bez obzira na starost. Uključena su rodna stabla kao i mlada stabla koja još ne mogu dati rod, u ekstenzivnim i plantažnim voćnjacima.

Rodna stabla su stabla koja su sposobna dati rod, bez obzira na to da li su u posmatranom periodu dala rod ili ne, u ekstenzivnim i plantažnim voćnjacima.

Ekstenzivni (tradicionalni) voćnjaci su poluintenzivni ili ekstenzivni voćni zasadi. Uključena su stabla koja se nalaze u dvorištima, na međama, uz puteve i dr., kao i stabla u voćnjaku različitih voćnih vrsta. Površina ekstenzivnih voćnjaka upisuje se samo ako površina nije upisana kao livada i u slučaju ako je ekonomska vrijednost voćnjaka veća.

Plantažni voćnjaci su površine pod voćnim stablima sa određenim razmakom između redova i u redu, u njima se može vršiti mehanizovana obrada i po pravilu se sprovode ostale agrotehničke mjere. Obično su to veći zasadi voćnih stabala i bobičastog voća, namijenjeni pretežno za dalju distribuciju. Upisuje se površina plantažnih voćnjaka u ha i m².

Voćnjaci upisuje se broj voćnih stabala, od toga broj plantažnih stabala i ukupna površina plantaža za svaku navedenu voćnu vrstu od rednog broja 1-17, osim za malinu, kupinu, borovnicu za koje se samo upisuje ukupna površina plantaža.

Pod rednim brojem 18. „*Ukupno pod voćem*” upisuje se zbir redova od 1-17 za svaku kolonu od 1-5.

Pod rednim brojem 19. „*Ukupna površina ekstenzivnih voćnjaka*” upisuje se površina ekstenzivnih voćnjaka samo ako površina nije upisana kao livada ili dr.

Pod rednim brojevima 20 i 21 upisuje se broj stabala *maslina za ulje i konzum*, broj plantažnih stabala i ukupna površina plantaža.

Pod rednim brojem 22. „*Ukupno pod maslinama*” upisuje se zbir redova 20 i 21 u kolone od 1-5.

Pod rednim brojem 23. „*Ukupna površina ekstenzivnih maslinjaka*” upisuje se površina ekstenzivnih maslinjaka samo ako površina nije upisana kao livada ili dr.

Pod rednim brojevima od 24-27 upisuje se broj stabala *pomorandži, mandarina, limuna i ostalih cirtusa*, broj plantažnih stabala i ukupna površina plantaža.

Pod rednim brojem 28. „*Ukupno pod citrusima*” upisuje se zbir redova 24, 25, 26 i 27 za svaku kolonu od 1-5.

Pod rednim brojem 29. „*Ukupna površina ekstenzivnih citrusa*” upisuje se površina ekstenzivnih citrusa samo ako površina nije upisana kao livada ili dr.

8. RASADNICI (31.05.2010.)

Rasadnici su površine zemljišta gdje se uzgajaju mlade drvenaste biljke namijenjene za kasnije presađivanje, a obuhvataju: voćne sadnice, sadnice vinove loze, sadnice ukrasnog bilja i sadnice šumskog drveća (isključeni rasadnici za potrebe gazdinstva poslovnog subjekta unutar šume).

Ovdje su uključeni komercijalni rasadnici šumskog drveća, bilo u šumi ili izvan nje, kao i nekomercijalni rasadnici šumskog drveća koje gazdinstvo poslovnog subjekta uzgaja za svoje potrebe izvan šumskog zemljišta. Rasadnici koje gazdinstvo poslovnog subjekta uzgaja za svoje potrebe unutar šume uključeni su u šumsko zemljište.

Ukupna površina rasadnika - upisuje se zbir površina od 1-4.

9. VIŠEGODIŠNJE LIVADE I PAŠNJACI (31.05.2010.)

Livade - zemljište koje se trajno (pet ili više godina) koristi za rast zelene stočne hrane, bilo zasijane ili samonikle i nije uključeno u plodored. Livade se koriste za ispašu, sijeno ili silažu. Popisuju se livade koje se redovno kose (koriste) u toku referentne godine.

Pašnjaci - zemljište koje se koristi za ispašu stoke. Uključeni su svi pašnjaci: intenzivni (nizinski) i ekstenzivni (brdsko-planinski). Popisuju se površine zemljišta koje se koriste za ispašu stoke makar jednom u toku vegetacijske godine.

U ove površine nijesu uključene površine zajedničkog zemljišta (katuni, komuni).

Livade i pašnjaci koji se nijesu koristili više od godinu dana upisuju se u pitanje 11 „*drugo neobrađeno poljoprivredno zemljište*” ili pitanje 12 „*poljoprivredno neobrađeno u zarastanju*”.

Na pitanje 9. „**Višegodišnje livade i pašnjaci**” pod rednim brojem 1. „*Jednom korišćene*” upisuju se površine livada i pašnjaka koje su jednom korišćene u toku vegetacijske godine (samo košene i/ili samo pašene).

Pod rednim brojem 2. „*Više puta korišćene*” upisuju se površine livada i pašnjaka koje su više puta korišćene u toku vegetacijske godine (samo košene, samo pašene i košene i pašene).

Pod rednim brojem 3. „*Ukupno*” upisuju se zbir redova 1 i 2 za kolone 1, 2 i 3.

10. UKUPNO KORIŠĆENO POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE

Poljoprivredno korišćeno zemljište je zemljište koje se koristi za uzgoj poljoprivrednih kultura. Podaci se odnose na površinu ukupnog poljoprivrednog zemljišta koju koristi poslovni subjekat na dan 31.05.2010. godine.

Ukupno korišćeno poljoprivredno zemljište predstavlja zbir površina poljoprivrednog zemljišta na oranicama, baštama i okućnicama (pitanje 5. red 29.), površina vinograda (pitanje 6. red 4. kolona 5), voćnjaka (pitanje 7. red 18. kolona 5, pitanje 7. red 19, pitanje 7. red 22. kolona 5, pitanje 7. red 23., pitanje 7. red 28. kolona 5 i pitanje 7. red 29.), rasadnika (pitanje 8. red 5.), višegodišnjih livada i pašnjaka (pitanje 9. red 3. kolona 1, pitanje 9. red 3 kolona 2 i pitanje 9. red 3. kolona 3).

10. a) *Od toga uzeto u zakup poljoprivredno zemljište* – upisuje se površina poljoprivrednog zemljišta koju koristi poslovni subjekat, ali ono je u vlasništvu nekog drugog. Zemljište je uzeto u zakup za novac, arendu, napolicu, besplatno i slično.

11. DRUGO NEOBRAĐENO POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE (31.05.2010.)

Poljoprivredno zemljište koje se ranije koristilo, a u referentnoj godini se ne koristi iz ekonomskih, socijalnih i drugih razloga (u ovu kategoriju se ne uključuje ugar).

11.a) *Od toga nekorišćeni pašnjaci i livade* – upisuje se površina pašnjaka (u vlasništvu ili uzete u zakup) koja se nije koristila u referentnom periodu.

12. POLJOPRIVREDNO NEOBRAĐENO ZEMLJIŠTE U ZARASTANJU (31.05.2010.)

Poljoprivredno neobrađeno zemljište u zarastanju je zemljište koje se ne koristi više godina, djelimično obraslo drvećem i šibljem, ali nije prešlo u drugu kategoriju zemljišta (šuma).

13. ŠUMSKO ZEMLJIŠTE (31.05.2010.)

Pod šumskim zemljištem podrazumijevju se površine obrasle šumskim drvećem i grmljem i rasadnici šumskog drveća u okviru šume za sopstvene potrebe poslovnog subjekta, kao i šumski objekti, putevi i sl. Pod šumskim zemljištem podrazumijevaju se i površine pod vjetrozaštitnim pojasevima, kao i goleti u okviru šume.

14. NEPLODNO ZEMLJIŠTE (31.05.2010.)

Pod neplodnim zemljištem podrazumijevaju se površine na kojima se ne obavlja poljoprivredna proizvodnja kao što su: površine pod zgradama, dvorištima, putevima, kamenolomima, pješčarama, neobraslim golim zemljištem, kršem, ribnjacima, močvarama, kanalima i drugim vodenim površinama.

Površine pod neplodnim zemljištem po pravilu trebalo bi da ima svaki poslovni subjekat jer je tu uključena površina pod objektima za smještaj stoke, živine i drugi objekti poslovnog subjekta, bašte za odmor (parkovi i travnjaci) itd.

15. UKUPNO RASPOLOŽIVO ZEMLJIŠTE (31.05.2010.)

Ukupno raspoloživo zemljište predstavlja zbir površina ukupno korišćenog poljoprivrednog zemljišta (pitanje 10), drugo neobrađeno poljoprivredno zemljište (pitanje 11), poljoprivrednog neobrađenog zemljišta u zarastanju (pitanje 12), šumskog zemljišta (pitanje 13) i neplodnog zemljišta (pitanje 14). Ovaj podatak treba da je jednak podatku iz pitanja 4. red 4.

16. LOKACIJA ZEMLJIŠTA POSLOVNOG SUBJEKTA

Ukoliko poslovni subjekat posjeduje/koristi zemljište samo u jednoj opštini podaci površina pojedinačnih kategorija zemljišta datih u redovima 1, 1a, 1b, 1c , 1d, 1e, 2, 3, 4 i 5 upisuju se u kolonu 1.

Ukoliko poslovni subjekat koristi zemljište locirano u više opština, površine pojedinačnih kategorija zemljišta datih u redovima 1, 1a, 1b, 1c , 1d, 1e, 2, 3, 4 i 5 upisuju se u kolone 1 do 4 zavisno od broja opština u kojima posjeduje zemlju.

U kolonu 5 upisuje se zbir površina pojedinačnih kategorija zemljišta datih u redovima 1, 1a, 1b, 1c , 1d, 1e, 2, 3, 4 i 5 ukupno za sve opštine (zbir kolona 1+2+3+4).

17. BROJ ODVOJENIH DIJELOVA KORIŠĆENOG POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA - (podatak se odnosi na pitanje 10)

Odgovor na ovo pitanje odnosi se na broj odvojenih dijelova korišćenog poljoprivrednog zemljišta (pitanje 10).

Odvojeni dio je svaka površina poljoprivrednog zemljišta koju koristi poslovni subjekat, okruženo tuđom površinom zemljišta, nezavisno da li se nalazi u naselju gdje je sjedište poslovnog subjekta ili u drugom naselju u Crnoj Gori. Odvojeni dio može da se sastoji od jedne ili više katastarskih parcela i na njemu se mogu nalaziti jedna ili više poljoprivrednih kultura (povrtlarskih usjeva, industrijskih kultura, voćnjaka, livada i drugo).

Poljoprivredno zemljište uzeto u zakup (pitanje 10.a) ukoliko se graniči sa zemljištem gazdinstva poslovnog subjekta ili jedinice u sastavu ne smatra se odvojenim (posebnim) dijelom. U suprotnom slučaju (ukoliko se ne graniči), smatra se odvojenim dijelom poljoprivrednog zemljišta. Ako se cjelokupno zemljište nalazi u jednom kompleksu, u kućicu se upisuje 01.

18. POVRŠINA NA KOJOJ SE GAJE PEČURKE (01.06.2009. - 31.05.2010.)

Kultivisane pečurke uzgajaju se u objektima koji su posebno pripremljeni za gajenje pečuraka kao i u podrumima, podzemnim prostorijama, tunelima i sl. Upisuje se stvarno korišćena površina za uzgoj (gredice, vrećice i sl.) koja se ili će se koristiti najmanje jednom tokom referentnog perioda od 12 mjeseci. Ukoliko se ista površina koristila više puta upisuje se samo jednom.

19. POVRĆE, JAGODE, CVIJEĆE I UKRASNO BILJE (01.06.2009. - 31.05.2010.)

Upisuje se površina na kojoj se uzgaja povrće, jagode, cvijeće i ukrasno bilje na otvorenom i u zaštićenom prostoru, isključujući rasadnike. Upisuje se površina prema vrstama povrća navedenim u tabeli 19: paradajz, paprika, krastavac, grašak za svježe zrno, pasulj za suvo zrno, crni luk, bijeli luk, šargarepa, kupus, lubenica, dinja, ostalo povrće (brokula, blitva, kelj, ren i dr.), kao i jagode, cvijeće i ukrasno bilje i površine za proizvodnju sjemena i rasada.

Povrće ukupno na **otvorenom** (pitanje 19.14. kol 1) treba da je jednako zbiru pitanja 5. red 21 + pitanja 5. red 22. U površine na otvorenom uključene su tople leje i niski tuneli.

Povrće ukupno **u zaštićenom prostoru** (pitanje 19.14. kol 2) treba da je jednako pitanju 5. red 23. Ovdje su uključeni usjevi koji su za vrijeme cijelog perioda rasta ili za njegov najveći dio u stakleniku, pod fiksnim ili pokretnim visokim pokrivačem (staklo, tvrda ili fleksibilna plastika), **isključujući** pokrivače od plastike položene na zemlju, zemljište pod tkaninom ili tunele nepristupačne ljudima kao i pokretne ramove od stakla.

Zbir površina od 1 do 13 se upisuje u red 14 kolona 1 i 2 (ukupno povrće na otvorenom i u zaštićenom prostoru).

Cvijeće i ukrasno bilje **na otvorenom** pitanje 19.15 kol. 1 treba da bude jednako pitanju 5.24 i cvijeće i ukrasno bilje **u zaštićenom prostoru** pitanje 19.15. kol. 2 treba da bude jednako pitanju 5.25.

Zbir pitanja proizvodnja sjemena i rasada (za tržište) na otvorenom pitanje 19.16 kol.1 i proizvodnja sjemena i rasada (za tržište) pitanje 19.16 kol.2 treba da je jednako pitanju 5.26.

20. MEĐUUSJEVI, PODUSJEVI I DOPUNSKI USJEVI ORANICA I BAŠTA (01.06.2009. - 31.05.2010.)

Međusjjevi i podusjjevi nalaze se istovremeno na istoj površini zajedno sa glavnim usjjevom, a dopunski usjev zauzima zemljište nakon prikupljanja glavnog usjeva.

Ove površine su prikazane u površinama glavnog usjeva i ne ulaze u površinu ukupno korišćenog poljoprivrednog zemljišta.

21. NAVODNJAVANE POVRŠINE (01.06.2009. - 31.05.2010.)

- **Navodnjavana površina** ukupno korišćeno poljoprivredno zemljište koje se može navodnjavati u referentnom periodu upotrebom opreme i količine vode koja je normalno raspoloživa na gazdinstvu poslovnog subjekta, isključujući usjeve pod staklom ili drugim pristupačnim zaštitnim pokrivačem i okućnicama koje se skoro uvijek navodnjavaju. Ukoliko se površina navodnjava više puta tokom godine upisuje se samo jednom iako se na istoj površini gaji više od jednog usjeva tokom godine upisaće se površina najvažnijeg navodnjavanog usjeva. Ako se površine gazdinstva ne navodnjavaju, na ovo pitanje se ne daje odgovor.

Upisuju se podaci o:

- **Najčešćem izvoru za navodnjavanje u kolonu 1** prema grupama usjeva u redove od 1-11. Podatak se odnosi na izvor sa koga se dobija najveća količina vode za navodnjavanje površina (u slučaju da postoji više različitih izvora). Naime, gazdinstvo poslovnog subjekta može da koristi jedan ili više izvora za navodnjavanje u zavisnosti od vremenskih uslova i dostupnosti izvora. Odgovor se daje upisivanjem brojeva 1, 2, 3 ili 4 u zavisnosti da li se radi o podzemnim, površinskim ili ostalim vodama.

1. *Podzemne vode*

U podzemne vode se ubrajaju vode: vjestačke (bunari – kopani ili bušeni) i prirodni podzemni izvori vode. Odgovor na ovo pitanje daje se ukoliko se koriste izvori na gazdinstvu ili blizu gazdinstva poslovnog subjekta.

2. *Površinske vode na gazdinstvu poslovnog subjekta (sabrne vode koje se prikupljaju od atmosferskih padavina, bistijerne i sl.)*

3. *Površinske vode (potok, rijeka, jezero)*

Pod površinskom vodom se podrazumijeva voda dobijena iz vodotoka ili voda prirodnih i vještačkih akumulacija.

4. *Ostali (vodovod)*

- **Najčešćem načinu navodnjavanja u kolonu 2** prema grupama usjeva od 1-11. Podaci se odnose na najčešći način navodnjavanja (u slučaju da se koristi više različitih načina navodnjavanja). Odgovor se daje upisivanjem broja 1, 2, ili 3 u odgovarajuću kućicu.

1. *Površinski* - navodnjavanje plavljenjem cijele površine ili kretanjem vode po brazdama između usjeva koji se navodnjavaju.

2. *Prskanjem* - navodnjavanje prskalicama (orošivači ili topovi pokretni ili nepokretni) za izbacivanje vode pod pritiskom, koja pada u obliku kiše na površinu koja se navodnjava.

3. *Sistem kap po kap* - predstavlja mrežu od cijevi ili crijeva, različite veličine i od različitog materijala. Voda se dovodi blizu korijena biljke isticanjem „kap po kap“ ili „mikrorasprskivačem“.

U kolonu 3 „površina navodnjavana u zadnjih 12 mjeseci“ u redovima od 1-11 upisuje se navodnjavana površina prema grupama usjeva: žita (isključujući kukuruz); kukuruz; industrijske kulture; povrće, lubenica i jagode; krompir; vinogradi; citrusi; maslinjaci; voćnjaci (uključujući bobičasto voće, a isključujući citruse i masline); višegodišnje livade i pašnjaci i ostalo.

Pod rednim brojem 12. „**Ukupna navodnjavana površina**“ upisuje se zbir redova od 1-11. Pod rednim brojem 13. „**Količina vode utrošena za navodnjavanje u periodu od 01.06.2009. do 31.05.2010. (m³)**“ upisuje se količina vode koja je korišćena za navodnjavanje na gazdinstvu poslovnog subjekta u referentnom periodu bez obzira na izvor.

Pod rednim brojem 14. „**Površina koja je opredijeljena za navodnjavanje**“ upisuje se površina na kojoj je postavljen sistem za navodnjavanje, bez obzira da li se koristi ili ne.

Pod rednim brojem 15. „**Prosječna površina navodnjavana u protekle tri godine**“.

22. UPOTREBA SREDSTAVA ZA ISHRANU BILJA (01.06.2009. - 31.05.2010.)

1. Površina tretirana mineralnim đubrivima - upisuje se površina tretirana azotnim, fosfatnim, kalijumovim i miješanim đubrivom.

2. Površina tretirana organskim đubrivom u čvrstom stanju - upisuje se površina tretirana đubrivom organskog porijekla u čvrstom stanju, proizvedenog na gazdinstvu poslovnog subjekta ili nabavljenog od drugih. U slučaju kada je jedna ista površina tretirana više puta upisuje se samo jednom. Ukoliko se na istoj površini koristi i mineralno i organsko đubrivo, podatak treba da se odnosi na pretežno korišćeno đubrivo na toj površini.

3. Površina tretirana organskim đubrivom u tečnom stanju - upisuje se površina tretirana đubrivom organskog porijekla u tečnom stanju, proizvedenog na gazdinstvu poslovnog subjekta ili nabavljenog od drugih.

4. Utrošene količene mineralnog đubriva - upisuje se količina utrošenog mineralnog đubriva u **t i kg**.

5. Utrošene količene organskog đubriva - upisuje se količina utrošenog organskog đubriva u **t i kg**.

6. Procenat ukupno proizvedenog čvrstog stajnjaka na gazdinstvu poslovnog subjekta koji je isporučen sa gazdinstva - Upisuje se količina čvrstog stajnjaka prodatog ili na drugi način uklonjenog sa gazdinstva poslovnog subjekta, procijenjena kao procenat ukupne količine čvrstog stajnjaka proizvedenog na gazdinstvu tokom referentne godine. Upisuje se čvrsti stajnjak koji je odvezen sa poljoprivrednog gazdinstva poslovnog subjekta da bi se direktno koristio kao đubrivo na drugom poljoprivrednom gazdinstvu ili da bi se industrijski preradio.

7. Procenat ukupno proizvedenog tečnog stajnjaka na gazdinstvu poslovnog subjekta koji je isporučen sa gazdinstva - Upisuje se količina tečnog stajnjaka prodatog ili na drugi način uklonjenog sa gazdinstva poslovnog subjekta, procijenjena kao procenat ukupne količine tečnog stajnjaka proizvedenog na gazdinstvu tokom referentne godine. Upisuje se tečni stajnjak koji je odvezen sa poljoprivrednog gazdinstva poslovnog subjekta da bi se direktno koristio kao đubrivo na drugom poljoprivrednom gazdinstvu ili da bi se industrijski preradio.

Isključuje se stajnjak proizveden tokom ispaše stoke.

23. UPOTREBA SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA (01.06.2009. - 31.05.2010.)

Upisuje se površina tretirana sredstvima za zaštitu bilja od korova, bolesti, štetnih insekata i životinja u referentnom periodu. U slučaju kada je jedna ista površina tretirana više puta upisuje se samo jednom. Ukoliko se na jednoj površini koriste različita sredstva za zaštitu bilja, podatak o tretiranoj površini treba da se odnosi na pretežno korišćeno sredstvo.

- Herbicidi su pesticidi za uništavanje korova
- Fungicidi su pesticidi za uništavanje gljiva prouzrokovaca biljnih bolesti
- Insekticidi su pesticidi koji se koriste za uništavanje štetnih insekata
- Ostala sredstva za zaštitu bilja (rodenticidi su pesticidi za uništavanje glodara, moluskocidi su pesticidi za uništavanje štetnih puževa, akaricidi su pesticidi za uništavanje štetnih grinja)
- Biopesticidi su zaštitna sredstva biološkog porijekla (najčešće se koriste u organskoj proizvodnji)

24. KORIŠĆENI METOD ORANJA NA OBRADIVOM ZEMLJIŠTU (01.06.2009. - 31.05.2010.)

Upisuju se površine obradivog zemljišta koje se obrađuju u referentnoj godini između žetve i sledeće sjetve/sadnje. *Uključuje se samo površina glavnih usjeva.* Površine korišćenih okućnica, stalnih usjeva i površine pod staklenicima i drugim zaštitnim materijalom se isključuju.

1. Tradicionalna obrada (oranje) - upisuje se površina na kojoj se primjenjuje tradicionalna obrada (oranje) u ha i m². Tradicionalna obrada podrazumijeva inverziju tla tanjirastim ili raonim plugom kao primarna obrada zemljišta, a nakon toga sprovodi se sekundarna obrada tanjirastom drljačom.

2. Konzervativna obrada (plitka obrada) - upisuje se površina na kojoj se primjenjuje konzervativna obrada u ha i m². Konzervativna obrada podrazumijeva obradu pri kojoj se ostavljaju biljni ostaci na površini radi zaštite tla od erozije i isušivanja.

Konzervativni metod obrade može uključiti slijedeće sisteme: *obrada traka ili zona* odnosi se na sistem gdje se pripremaju trake širine 5-20cm za sijanje dok ostalo tlo ostaje nedirnuto i pokriveno ostacima; *vertikalna obrada* odnosi se na sistem gdje se obradiva zemlja tretira mašinima ili oruđima koja ne prevrće zemljište i koja dovodi do malog sabijanja; grebenasta obrada podrazumijeva sistem grebena i brazdi. Grebeni mogu biti uski ili široki, a brazde paralelne sa grebenima ili napravljene sa blagim nagibom, zavisno od toga da li je cilj da se konzervira vlaga ili da se drenira višak vlage.

3. Bez obrade (direktna obrada) - upisuje se površina na kojoj nema obrade između žetve i sijanja. Direktna obrada podrazumijeva minimum obrade kod koje se usjevi siju direktno u tlo koje nije obrađeno nakon žetve usjeva.

25. STOKA PREMA VRSTAMA I KATEGORIJAMA (31.05.2010.)

Podaci o stoci prema vrstama i kategorijama upisuju se sa stanjem na dan 31.05.2010. god. Upisuju se sve vrste i kategorije stoke koje su se zatekle na gazdinstvu poslovnog subjekta na dan 31.05.2010. godine (ukupan broj stoke kolona 1, od toga nije u vlasništvu kolona 2 i broj stoke na ispaši na zajedničkom zemljištu – katun, komun kolona 3) u periodu od 01.06.2009. do 31.05.2010.

Konji

Upisuje se ukupan broj konja (ždrebadi, kobila i ždrebica, pastuva i kastriranih konja bez obzira na njihov pol, starost i namjenu čuvanja).

Magarci, mazge i mule

Upisuje se ukupan broj magaraca, mazgi i mula ukupno bez obzira na njihov pol, starost i namjenu čuvanja.

Goveda do 1 godine

Mlada goveda muškog i ženskog pola (telad i junad) starosti manje od jedne godine bez obzira na namjenu čuvanja. Popisuju se po polu (muška i ženska grla).

Goveda od 1 – 2 godine

Goveda u dobi od 1 ali manje od 2 godine popisuju se prema polu i namjeni (muška grla i ženska grla za tov i ženska grla za priplod). Isključuju se ženska goveda koja su se već telila.

Goveda 2 i više godina

Goveda stara 2 i više godina popisuju se prema polu i namjeni (ženska grla - junice, steone junice, krave za mužu, ostale krave, muška grla - bikovi i volovi).

Junice su goveda ženskog pola, stara 2 i više godina, koja se kondiciono pripremaju za prvo osjemnjavanje.

Steone junice su goveda ženskog pola, stara 2 i više godina, od kojih se očekuje prvi podmladak.

Krave za mužu su krave koje su se već telile (uključujući i ona u dobi manje od dvije godine) i koje se zbog svoje vrste/pasmine ili posebnih kvaliteta isključivo drže za proizvodnju mlijeka za ljudske potrebe ili za proizvodnju mliječnih proizvoda. Tu se ubrajaju i steone krave koje trenutno nijesu za mužu i izabrane krave za mužu koje su isključene iz proizvodnje mlijeka radi klanja bilo da su ili nijesu utovljene između zadnje laktacije i klanja.

Ostale krave su ženska grla goveda koja su se već telila i koja se zbog svoje vrste/pasmine ili posebnih kvaliteta čuvaju isključivo ili uglavnom za uzgoj teladi, a čije mlijeko nije namijenjeno ljudskoj potrošnji ili proizvodnji mliječnih proizvoda. Tu se ubrajaju i krave koje se nakon teljenja koriste za rad i izlučene krave namijenjene za klanje.

Muška grla (bikovi i volovi)

Bikovi su muška grla za priplod stara dvije i više godina.

Volovi su muška kastrirana grla, stara dvije i više godine, koja se koriste za rad.

Goveda ukupno – upisuje se zbir redova od 3 do 12.

Ovce

Ovce se popisuju prema starosti i namjeni (jagnjad i šilježad, ovce za mužu, druge ovce za priplod i ovnovi i jalove ovce).

Jagnjad i šilježad su mlade ovce oba pola, do jedne godine starosti.

Ovce za mužu su ženska grla stara godinu i više koja su se ojagnjila i koriste se za proizvodnju mlijeka za ljudske potrebe ili za proizvodnju mliječnih proizvoda.

Druge ovce za priplod su ovce koje se čuvaju uglavnom za uzgoj jagnjadi, a čije mlijeko nije namijenjeno za ljudske potrebe ili za proizvodnju mliječnih proizvoda. Ovdje se uključuju i prvi put pripuštena jagnjad.

Ovnovi i druge ovce – upisuje se podatak za muška grla i ženska grla koja su isključena iz priploda (jalove ovce) i izlučene ovce. Tu se uključuju ovce za klanje koje su se već ojagnjile.

Ovce, ukupno – upisuje se zbir redova od 14 - 17.

Koze

Koze se popisuju prema starosti i namjeni (jarad, koze za mužu, druge koze za priplod i jarčevi i jalove koze).

Jarad su mlade koze oba pola, do 1 godine starosti.

Koze za mužu su ženska grla za priplod stara godinu i više, koje su se već okozile i koriste se za proizvodnju mlijeka za ljudske potrebe ili za proizvodnju mliječnih proizvoda.

Druge koze za priplod su koze koje se čuvaju uglavnom za uzgoj jaradi, a čije mlijeko nije namijenjeno za ljudske potrebe ili za proizvodnju mliječnih proizvoda. Ovdje se uključuju i prvi put pripuštena jarad.

Jarčevi i jalove koze – upisuje se podatak za muška grla i ženska grla koja su isključena iz priploda (jalove koze) i izlučene koze. Tu se ubrajaju i koze za klanje koje su se već okozile.

Koze, ukupno - upisuje se zbir redova od 19-22.

Svinje

Svinje se popisuju prema težini i namjeni. Podaci se prikupljaju o prasadima do 19 kg, svinjama od 20 do 49 kg, svinjama za tov od 50-79 kg, svinjama za tov od 80-110 kg i preko 110 kg - isključuju se suprasne nazimice, suprasne krmače, ostale krmače i nerasti.

Suprasne nazimice su odabrana mlada ženska grla za priplod koja su prvi put pripuštena i od kojih se očekuje prvi podmladak.

Suprasne krmače su mlada ženska grla za priplod koja su se prasila bar jednom.

U ostale krmače ubrajaju se krmače koje se tove pred klanje.

Nerasti su muška grla za priplod. Tu se ne ubrajaju nerasti koji se tove pred klanje.

Svinje, ukupno – upisuje se zbir redova od 24 – 32.

Živina

Živina se popisuje prema vrsti i namjeni, polu i starosti.

Tovljena pilad - brojleri su pilad namijenjena za tov.

Kokoške nosilje su sve kokoške koje su počele da nose jaja, bez obzira da li su jaja za konzumnu upotrebu ili nasad. Tu se uključuju pilići, prije nego dostignu zrelost nosilje (ukoliko su određeni za nosilje), stare kokoške nosilje (namijenjene za klanje) i rasplodni pjetlovi za nosilice.

Guske - upisuje se ukupan broj bez obzira na starost, pol i namjenu.

Ćurke - upisuje se ukupan broj bez obzira na starost, pol i namjenu.

Ostala živina, odnosi se na patke, prepelice, fazane, biserke, golubovi i drugo, bez obzira na starost, pol i namjenu.

Živina, ukupno - upisuje se zbir redova od 34 do 38.

Broj košnica pčela

Popisuju se sve košnice pčela gazdinstva, bez obzira na način uzgoja (sa pokretnim i nepokretnim saćem) u kojima postoji pčelinje društvo.

Zečevi

Popisuju se ženska grla za rasplod – ženke zečeva za uzgoj kunića radi mesa i koje su se okotile.

Pitanje 25 red 42 upisuje se broj dana ispaše na zajedničkom zemljištu (katun, komun), **na pitanje 25. red 43** upisuje se broj dana ispaše na vlastitom ili zakupljenom zemljištu.

26. TIPOVI (SISTEMI) STOČARSKE PROIZVODNJE (01.06.2009. - 31.05.2010.)

1. Polunomadski način gajenja stoke odnosi se na gazdinstva poslovnog subjekta koja imaju stalno mjesto boravka - življenja, odlaze sa stokom na nekoliko mjeseci na drugo odredište (katuni), što je uslovljeno sezonom. Alternativno se na tim odredištima uspostavljaju privremena naselja, tj. podižu privremeni objekti za boravak i gaje se razni usjevi kao dodatni izvor hrane.

2. Stacionarni sistem gajenja stoke odnosi se na gazdinstva poslovnog subjekta koja imaju stalno mjesto boravka - življenja i podrazumjeva štalski način gajenja, odnosno ishrane, kao i kombinovano korišćenje raspoloživih površina za usjeve i potom za pašu ili u našem slučaju za skidanje otkosa sijena, a potom paša.

27. GAZDINSTVA U SISTEMU ZA IDENTIFIKACIJU I REGISTRACIJU (31.05. 2010.)

U red 1 i 2 upisuje se registarski broj gazdinstva poslovnog subjekta, dodijeljen od strane Veterinarske uprave u sistemu za identifikaciju i registraciju (za uzgoj krupne i sitne stoke), ukoliko se odgovori sa „da” na pitanje da li je gazdinstvo poslovnog subjekata registrovano u sistemu za identifikaciju i registraciju.

Registarski broj gazdinstva sastoji se od 7 cifara i nalazi se u lijevom uglu pasoša kao što je prikazano na slici.

Pasoš za goveče

Država / Republika Srbija
Vlada Republike Srbije
Veterinarska uprava

Datum izdavanja: 15.12.2007
Mesečnik za registraciju i identifikaciju stoke

Ime i prezime (državljanin):
Petar Petrović
Vilusi bb
81423 Vilusi

Broj pasoša: ME 10000113

Broj gazdinstva (redni broj): 1002001

Datum izdavanja: 01.12.2007
Mesečnik: SR

Podaci o gazdinstvima:

Redni broj	Držalac	Adresa	Broj gazdinstva	Datum	Potpis
1	Petar Petrović	Vilusi bb 81423 Vilusi	1002001	01.12.2007.	<i>P. Petrović</i>
2					
3					
4					
5					

Model pasoša za goveda

28. OBJEKTI ZA SMJEŠTAJ STOKE I ŽIVINE (31.05.2010.)

Objekat gazdinstva poslovnog subjekta je svaki samostalni građevinski objekat koji ima četiri stalna zida, koji su pokriveni krovom, sa jednim ili više ulaza.

Kao poljoprivredni objekat gazdinstva poslovnog subjekta ne smatraju se objekti koji su izgrađeni od slabog materijala (pletar, daska i drugo).

Ne popisuju se podrumi i tavani bez obzira što se mogu koristiti za smještaj poljoprivrednih i drugih proizvoda, osim ako nijesu specijalno izgrađeni za tu namjenu (vinski podrumi i sl.). U slučaju da se koristi veći broj objekata sa istom namjenom, njihov broj i površina iskazuju se zbirno.

Svi poljoprivredni objekti upisuju se sa stanjem na dan 31.05.2010.godine osim objekata za uzgoj gljiva, koji se upisuju ukoliko su se koristili barem jednom u periodu od 01.06.2009. - 31.05.2010.

Prema namjeni, objekti gazdinstva poslovnog subjekta grupišu se na *objekte za smještaj stoke i živine, objekte za smještaj organskog đubriva i ostali objekti gazdinstva poslovnog subjekta.*

Upisuju se samo objekti koji se koriste u referentnoj godini (objekti za smještaj goveda sa podnom rešetkom, objekti za smještaj goveda bez podne rešetke, za smještaj sitne stoke, za smještaj svinja sa podnom rešetkom, za smještaj svinja bez podne rešetke, živinarnici sa sistemom uzgoja kokošaka nosilja u kavezu, živinarnici sa podnim sistemom uzgoja kokošaka, živinarnici za proizvodnju tovnih pilića i višenamjenski objekti). Kao višenamjenski objekti za smještaj stoke i živine smatraju se svi objekti koji su namijenjeni **za smještaj krupne stoke (konji i goveda), sitne stoke (ovce, koze i svinje), živine i drugih vrsta.**

Ukupan broj – objekata sa istom namjenom. U predviđeno polje upisuje se „1” ako postoji jedan objekat, za dva objekta sa istom namjenom upisuje se „2” itd.

Od toga sa starošću od 20 godina - upisuje se broj objekata sa starošću do 20 godina. U predviđeno polje upisuje se „1” ako postoji jedan objekat sa starošću do 20 godina, za dva objekta sa starošću od 20 godina upisuje se „2” itd. Ukoliko je objekat stariji od 20 godina, ali su na njemu pravljene kompletne rekonstrukcije i/ili dogradnje, on se smatra objektom starijim od 20 godina.

Ukupna površina (m²) – upisuje se podatak o korisnoj površini objekta koja se izračunava kao zbir korisnih površina svih dijelova objekta, izmjerenih sa unutrašnje strane zida. Podatak o površini se izražava u m².

Kod poljoprivrednih objekata, kao što su svinjci, kokošinjci, konjušnice i štale za goveda i drugo, računa se samo površina pod krovom, ali ne i ograđeni prostor (ispusti) koji nijesu pod krovom. Površina dva ili više objekata iste namjene se izražava zbirno.

29. OBJEKTI ZA SMJEŠTAJ ORGANSKOG ĐUBRIVA (31. 05. 2010.)

Kao objekti za smještaj organskog đubriva smatraju se objekti gazdinstva poslovnog subjekta (otkriveni ili natkriveni) koji su namijenjeni za smještaj čvrstog i tečnog organskog đubriva, bez obzira da li je dobijeno od životinja koje se uzgajaju na gazdinstvu ili je nabavljeno od drugih.

Skladišni prostor za stajsko đubrivo koji imaju nepropusni pod sa kanalom za oticanje, sa ili bez krova. Stajsko đubrivo je izlučina (sa ili bez stelje) domaćih životinja koja uključuje malu količinu urina. Obično je to pravougaona, trouglasta ili četvrtasta konstrukcija sa betonskim podom i sa zidovima od armiranog betona ili drvene građe. Pod je nakošen u pravcu otvorene strane konstrukcije gdje curi ili se odvodi (tečna fekalija) tečnost iz skladištenog čvrstog

stajnjaka i skuplja u kanal i posebno skladišti. Ne evidentiraju se skladišteni prostori koji se nijesu koristili u referentnoj godini. *Isključuju se gomile čvrstog stajnjaka koje se nalaze na otvorenom prostoru prije razbacivanja.*

Upisuje se površina/zapremina objekata (kolona 1) i za pitanje „natkriven“ zaokružuje se ponuđeni modalitet „1“ za odgovor „DA“ u koloni 2 i „0“ za odgovor „NE“ u koloni 3.

30. OSTALI OBJEKTI POSLOVNOG SUBJEKTA (31. 05. 2010.)

Podaci se prikupljaju za sve objekte koji nijesu obuhvaćeni prethodnim pitanjima.

Prikupljaju se podaci o broju (kolona 1), starosti (kolona 2) i površini (kolona 3) za:

1. *Objekte za smještaj poljoprivrednih proizvoda* (služe za skladištenje poljoprivrednih proizvoda proizvedenih na gazdinstvu poslovnog subjekta - krompir, jabuke, sir i slično).
2. *Objekte za smještaj ostalih proizvoda* (služe za smještaj nepoljoprivrednih proizvoda proizvedenih na gazdinstvu poslovnog subjekta - drvo, šumski proizvodi, konzumna riba i sl.).
3. *Objekte za smještaj poljoprivrednih mašina i opreme* (popisuju se objekti koji služe za smještaj i popravku poljoprivrednih mašina i opreme).
4. *Ribnjake* (popisuju se svi ribnjaci koji služe za mriješćenje i uzgoj konzumne ribe i podmlatka).
5. *Staklenike* (popisuju se svi staklenici koji mogu, ali ne moraju da imaju ugrađene uobičajene instalacije - uređaj za provjetravanje, navodnjavanje, grijanje i sl.).
6. *Plastenike* (popisuju se svi plastenici koji mogu, ali ne moraju da imaju ugrađene uobičajene instalacije - uređaj za provjetravanje, navodnjavanje, grijanje i sl.).
7. *Objekte za proizvodnju pečurki* - ovi objekti su namijenjeni ili adaptirani za proizvodnju pečurki. Upisuje se stvarna površina objekata koji su korišćeni u referentnom periodu.

31. ORGANSKA POLJOPRIVREDA (31.05.2010.)

Organska poljoprivredna proizvodnja mora se obavljati prema posebnim zakonskim propisima, tako da su parcele poljoprivrednog zemljišta, lokacije proizvodnje i skladištenja jasno odvojeni od jedinice koja ne proizvodi prema pravilima organske poljoprivredne proizvodnje.

1. **Sertifikovana površina zemljišta za organsku proizvodnju** - odnosi se na stanje dana 31.05.2010.godine, a površina se izražava u hektarima (ha) i metrima kvadratnim (m²). Podaci se odnose na one poslovne subjekte koji imaju sertifikovanu organsku proizvodnju na sertifikovanoj površini i upisuje se površina.
2. **Sertifikovana organska proizvodnja u stočarstvu** - ukoliko je odgovor „da“ zaokružuje se „1“, a u slučaju da je odgovor „ne“ zaokružuje se „0“. Podaci se odnose na one poslovne subjekte koja imaju sertifikovanu organsku proizvodnju.
3. **Površina zemljišta u prelaznom periodu (u pripremi)** - odnosi se na stanje dana 31.05.2010. godine, a površina se izražava u hektarima (ha) i metrima kvadratnim (m²).

Podaci se odnose na ona gazdinstva poslovnog subjekta koja se nalaze u procesu prilagođavanja, odnosno u prelaznom periodu za organsku poljoprivrednu proizvodnju i koja još ne posjeduju sertifikat (potvrdu) za obavljanje navedene proizvodnje.

32. POLJOPRIVREDNE USLUGE (u periodu od 3 godine)

U određenim fazama poljoprivredne proizvodnje, u slučaju potrebe, poslovni subjekti koriste:

1. *Usluge savjetodavnih službi* (stručni savjeti o kvalitetnom obavljanju proizvodnje)
2. *Usluge u proizvodnji bilja* (obrada tla, đubrenje, tretman zaštitnim sredstvima)
3. *Usluge u stočarskoj proizvodnji* (ispaša, prihranjivanje)
4. *Usluge udruženja proizvođača* (prodaja stočne hrane, nabavka mehanizacije)
5. *Usluge bankarskog sektora* (korisnici poljoprivrednih kredita)
6. *Premije u stočarstvu* (direktna plaćanja)
7. *Premije u biljnoj proizvodnji* (direktna plaćanja)
8. *Podršku investicijama u poljoprivredi kroz mjere ruralnog razvoja* (poljoprivredna oprema i mehanizacija, investicija u stočarstvu, podizanje višegodišnjih zasada, izgradnja i opremanje zaštićenih prostora, mjere poboljšanja kvaliteta zemljišta uključeno i navodnjavanje, prerada, čuvanje i pakovanje biljnih i životinjskih proizvoda)
9. *Podršku (subvencije) za organsku poljoprivredu*
10. *Podršku (subvencije) za korišćenje planinskih pašnjaka*

Za svaku navedenu uslugu ukoliko je odgovor „da” zaokružuje se modalitet „1”, a u suprotnom zaokružuje se modalitet „0”.

33. POLJOPRIVREDNA MEHANIZACIJA I OPREMA POSLOVNOG SUBJEKTA (31.05.2010.)

Poljoprivredna mehanizacija i oprema popisuje se prema vlasništvu i starosti.

Kao poljoprivredna mehanizacija i oprema poslovnog subjekta smatra se mehanizacija i oprema koja je u ispravnom stanju ili koja se uz malu opravku može dovesti u ispravno stanje.

Mehanizacija i oprema u vlasništvu popisuje se prema stanju na dan 31.05.2010.god. u kolonu 1 „vlastita (broj)”.

Od ukupne mehanizacije sa starošću do 10 godina upisuje se u kolonu 2 „stara do 10 god”, a u kolonu 3 „od 11-20 god” treba upisati mehanizaciju koja je stara od 11-20 godina. U kolonu 4 „Koristite li mašine u zajedničkom vlasništvu” zaokružuje se modalitet „1” za odgovor „DA” i modalitet „0” za odgovor „NE”. Ukoliko poslovni subjekat koristi mašine u zajedničkom vlasništvu u kolonu 5 „Broj mašina u zajedničkom vlasništvu na gazdinstvu na dan popisa” upisuje se broj mašina koje su u zajedničkom vlasništvu, a na dan popisa nalaze se kod popisivanog poslovnog subjekta.

Prikupljaju se podaci o:

1. **Jednoosovinskim traktorima** - u ovu grupu ubrajaju se traktori sa jednom osovinom (sa dva točka), kao sto su motokultivatori, motofreze i slično.
2. **Dvoosovinskim traktorima** - ovdje se ubrajaju traktori sa dvije osovine (sa 4 točka) i traktori gusjeničari, a podijeljeni su prema snazi motora izraženoj u kilovatima (kW) odnosno u konjskim snagama (ks).
3. **Kombajni** su samohodne mašine koje se koriste za žetvu strnih žita drugih ratarskih kultura. Silokombajni su poljoprivredne mašine za spremanje silaže.
4. **Kamioni** mobilna sredstva za transport poljoprivrednih proizvoda.
5. **Travkosačice** a) traktorske - priključne mašine koje se koriste za košenje djetelinsko travnih smješa. Pogon dobijaju od traktora.
b) samohodne - kosačice koje posjeduju sopstveni motor i pogon, a koriste se za košenje djetelinsko travnih smješa na manjim proizvodnim površinama
6. **Prese za baliranje sijena** - priključne mašine koje se koriste za sakupljanje i presovanje prosušene travne mase, odnosno sijena. Pogon dobijaju od traktora.
7. **Mašine za sjetvu i sadnju** - mašine za sjetvu su priključne mašine, a koriste se za sjetvu žita i djelimično travnih smješa kao i širokorednih usjeva. Mašine za sadnju su priključne mašine koje se koriste za sadnju širokorednih usjeva iz rasada (kupus, duvan).
8. **Druge mašine** (rasturači đubriva, prskalice i sl.) - rasturači stajnjaka su priključne mašine (adaptirane prikolice) za rasturanje stajnjaka, a pogon dobijaju od traktora. Prskalice su priključne mašine za aplikaciju sredstava za zaštitu biljaka.
9. **Oprema za navodnjavanje** - uređaji koji se koriste za navodnjavanje kulturnih biljaka.
10. **Oprema za mužu**
11. **Muljača za grožđe** stacionirana oprema koja se koristi u preradi grožđa.
12. **Ostala oprema** (plugovi, drljače, sušare i slično).
13. **Traktorske prikolice** (upisuju se sve prikolice bez obzira na nosivost i način istovara).

34. POVRŠINA RIBNJAKA POSLOVNOG SUBJEKTA (31.05.2010.)

Površina ribnjaka poslovnog subjekta obuhvata izgrađenu ribarsku površinu (vodenu) i ostale površine (puteve, pod zgradama, neplodno zemljište i dr.). Površina ribnjaka se iskazuje u ha i m².

Podatak o kapacitetu odnosi se na ukupni kapacitet (zapreminu) ribnjaka bez obzira na to da li se koristi za mriješćenje, čuvanje podmlatka i konzumne ribe. Isti se prikazuje u u m³. Na pitanje 34 u kolonu 1 upisuje se podatak o površini ribnjaka za uzgoj slatkovone ribe, a u kolonu 2 kapacitet ribnjaka. U kolonu 3 i 4 površina i kapacitet ribnjaka za uzgoj morske ribe, školjki i dr. morskih organizama.

35. EVIDENCIJA PRIHODA I RASHODA (31.05.2010.)

Pojam evidencija podrazumijeva vođenje evidencije, uključujući i neformalne pribilješke o svim ostvarenim prihodima i napravljenim rashodima u vezi poslovnog subjekta. Pitanje o evidenciji odnosi se na 31.05. 2010.

Evidencija o prihodima odnosi se na prihode koje poslovni subjekat ostvaruje od prodaje poljoprivrednih i šumskih proizvoda, ribe, usluga i prerade.

Evidencija o rashodima odnosi se na troškove poslovnog subjekta u procesu poljoprivredne proizvodnje, šumske proizvodnje i proizvodnje ribe. Podrazumijevaju se troškovi nabavke goriva, sjemena, sadnica, mehanizacije, opreme, đubriva, vode za navodnjavanje ili ribnjak, za zaštitna sredstva, hranu za životinje, nabavku živine, stoke i drugo.

Moguća su dva odgovora:

a) „Da“ (zaokružiti 1) - ukoliko se za poslovni subjekat vodi evidencija o prihodima i rashodima.

b) „Ne“ (zaokružiti 0) - ukoliko se za poslovni subjekat ne vodi evidencija o prihodima i rashodima.

Ukoliko gazdinstvo poslovnog subjekta koristi personalni računar zaokružuje se modalitet „1“, u suprotnom zaokružuje se modalitet „0“.

36. KORIŠĆENJE PROIZVEDENIH POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA NA GAZDINSTVU POSLOVNOG SUBJEKTA (01.06.2009. - 31.05.2010.)

Na pitanje „da li gazdinstvo poslovnog subjekta koristi proizvedene poljoprivredne proizvode za sopstvene potrebe“ odgovara se zaokruživanjem modaliteta „1“ za odgovor „DA“ ili „0“ za odgovor „NE“.

Pitanje 36.1 „da li gazdinstvo koristi za sopstvene potrebe više od 50% vrijednosti proizvoda dobijenih na gazdinstvu“ podrazumjeva sve poljoprivredne proizvode koje gazdinstvo proizvodi tokom godine (žito, voće, povrće, meso, mlijeko, jaja itd).

Kod pitanja 36.2 i 36.3 upisuje se procenat proizvedenog mesa odnosno mlijeka koje gazdinstvo polovnog subjekta koristi za sopstvene potrebe.

37. PRODAJA PROIZVEDENIH PROIZVODA NA GAZDINSTVU POSLOVNOG SUBJEKTA (01.06.2009. - 31.05.2010.)

U tabelu 37 „Prodaja proizvedenih proizvoda“ za navedene proizvode (biljni proizvodi, stočni proizvodi, prerađeni proizvodi i šumski proizvodi) u kolonu 1 „na gazdinstvu poslovnog subjekta“ i kolonu 2 „van gazdinstvu poslovnog subjekta“ upisuje se procenat (%) direktne prodaje (krajnjem potrošaču). U kolone 3, 4, 5 i 6 upisuje se procenat prodaje drugim farmama, preduzećima, prodavnicama i zadrugama.

Direktna prodaja krajnjem potrošaču znači prodaju od strane gazdinstva poslovnog subjekta vlastito proizvedenih poljoprivrednih proizvoda, prerađenih ili ne direktno potrošačima za njihovu potrošnju. Krajnji potrošač u većini slučajeva predstavlja fizičko lice, što znači da se isključuju restorani i slične djelatnosti.

38. PRETEŽNA DJELATNOST POSLOVNOG SUBJEKTA

Pod pretežnom djelatnošću podrazumijeva se djelatnost koju obavlja poslovni subjekat u većem dijelu godine, odnosno na koju se troši najveći dio vremena.

U zavisnosti od odgovora o pretežnoj djelatnosti zaokružiti ponuđeni modalitet.

1. *Uzgoj usjeva i nasada* obuhvata: uzgoj žitarica, industrijskog, stočnog bilja, povrća, voća, grožđa, cvijeća, ukrasnog bilja, materijala za sadnju i sjetvu.
2. *Uzgoj životinja* obuhvata: uzgoj konja, magaraca, mula, mazgi, goveda, ovaca, koza, svinja, živine i drugih životinja; kao i proizvodnju mlijeka i drugih proizvoda životinjskog porijekla.

3. *Uzgoj usjeva kombinovan sa uzgojem životinja*
4. *Poljoprivredne usluge* obuhvataju: poljoprivredne usluge, uređenje i održavanje životne sredine i prirode. Usluge kod uzgoja životinja, osim veterinarskih usluga.
5. *Lov i uzgoj divljači* obuhvataju: lov, farmerstvo, obnavljanje i uzgoj divljači uključujući i odgovarajuće uslužne djelatnosti.
6. *Gajenje i korišćenje šuma* obuhvata: uzgoj, korišćenje i zaštitu šuma, usluge kod uzgoja i korišćenja šuma.
7. *Ulov i uzgoj ribe* uključuje sljedeće: ulov ribe, uzgoj ribe i uslužne aktivnosti u ribarstvu.

39. RADNA SNAGA NA GAZDINSTVU PREDUZETNIKA (01.06.2009. - 31.05.2010.)

Radna snaga

Radnu snagu na gazdinstvu preduzetnika čine sva lica koja imaju najmanje 15 godina starosti, koja obavljaju posao na gazdinstvu u referentnom periodu od 01.06.2009. do 31.05.2010.

Takođe, sve osobe koje su ispunile uslove za penziju (60-65 godina starosti), a koje nastavljaju da rade na gazdinstvu preduzetnika uključuju se u radnu snagu.

Nosilac gazdinstva (preduzetnik) koji ne obavlja posao na gazdinstvu evidentira se u upitniku ali se ne računa u ukupnu radnu snagu.

Rad na gazdinstvu

Pod radom na gazdinstvu preduzetnika se podrazumijeva svaki rad na posmatranom gazdinstvu uključujući:

- organizaciju i menadžment (kupovina, prodaja, računovodstvo i dr.);
- rad na polju (oranje, sakupljanje sijena, žetva i dr.);
- gajenje životinja (priprema, distribucija hrane, muža, briga o životinjama);
- poslovi održavanja (zgrada, mašina, instalacija i dr.);
- sopstveni transport - obavljen od strane radne snage gazdinstva za potrebe gazdinstva;
- sve neodvojive nepoljoprivredne sekundarne aktivnosti (proizvodnja vina i maslinovog ulja iz vlastitog grožđa i maslina).

Rad na gazdinstvu preduzetnika ne uključuje:

- rad za potrebe domaćinstva (kućni poslovi) nosioca gazdinstva preduzetnika ili članova njegove porodice;
- rad u šumi, poslovi u lovu, ribarstvu ili uzgajanju ribe bez obzira da li se obavljaju na gazdinstvu ili ne (ukoliko se ovi poslovi ne mogu izmjeriti posebno, uključuju se u rad na gazdinstvu);
- odvojive (posebne) nepoljoprivredne sekundarne aktivnosti npr. obrada poljoprivrednih proizvoda na gazdinstvu (sirenje, prerada voća i sl.);
- sve nepoljoprivredne aktivnosti (šumarstvo, ribarstvo i dr.) i neke druge korisne (profitabilne) aktivnosti sprovedene od strane nosioca ili radne snage gazdinstva.

Radno vrijeme

Vrijeme utrošeno za rad na gazdinstvu je stvarno potrošeno vrijeme za rad na gazdinstvu isključujući rad u domaćinstvu.

Nosilac gazdinstva

Lice u čije ime i za čiji račun se vodi gazdinstvo i koje je pravno i ekonomski odgovorno za gazdinstvo, odnosno lice koje snosi ekonomske rizike gazdinstva. On može biti vlasnik ili zakupac.

Ostali članovi gazdinstva koji rade na gazdinstvu (porodična radna snaga)

Čine je članovi porodice nosioca gazdinstva, uključujući suprugu, koji obavljaju rad na gazdinstvu, ali ne moraju živjeti na njemu. Uopšteno, članovi porodice nosioca gazdinstva su njegova supruga, roditelji i djeca (uključujući i one stečene brakom ili usvajanjem) kao i braća i sestre nosioca gazdinstva ili njihovi supružnici. Dvije osobe koje žive u vanbračnoj zajednici takođe se smatraju supružnicima.

Nesrodnici stalno radno zaposleni na gazdinstvu

Sve osobe koje obavljaju poslove na gazdinstvu i primaju bilo koji oblik nadoknade (plata, dnevnic-a-najam, ili drugi oblik isplate) od strane poljoprivrednog gazdinstva preduzetnika, a koji nijesu nosilac gazdinstva ili članovi njegove porodice.

Stalno zaposleni

Sve osobe koje obavljaju rad na gazdinstvu preduzetnika svake nedelje pod nadzorom u referentnom periodu od 01.06.2009. do 31.05.2010. godine bez obzira na dužinu radne nedelje.

U ovu grupu uključuju se i osobe koje su redovno obavljale poslove u toku jednog dijela ovog perioda, a koje nijesu bile u mogućnosti da rade čitav period zbog bilo kojeg od sledećih razloga: specijalni uslovi proizvodnje na gazdinstvu (specijalizovani poslovi koji se obavljaju određeni broj mjeseci u godini-tovljenje stoke, uzgoj maslina i vinove loze i sl.); odsutnost zbog odmora, stručnog osposobljavanja, bolesti, nesreće i sl.

Druge korisne (profitabilne) aktivnosti

su druge dobitne aktivnosti koje se obavljaju za nadoknadu (plata, nadnica ili druga vrsta plaćanja uključujući i plaćanja u naturi, prema vrsti pružene usluge), a koje nijesu poslovi na gazdinstvu, uključujući i rad obavljan od strane radne snage toga poljoprivrednog gazdinstva za drugo poljoprivredno gazdinstvo.

Sve ove aktivnosti koje obavljaju nosilac ili članovi njegove porodice kao osnovnu ili dodatnu djelatnost moraju se registrovati i podijeliti na: **aktivnosti direktno vezane za gazdinstvo** (koje se obavljaju na gazdinstvu – kao sto su turizam, domaća radinost, obrada proizvoda, šumarstvo itd ili van gazdinstva - radovi po ugovoru za drugo poljoprivredno gazdinstvo) i **aktivnosti koje nijesu povezane sa poljoprivrednim gazdinstvom** (koje se obavljaju na gazdinstvu kao krojač, osiguravajuće društvo, izdavanje mašina ili van njega – bilo koje drugo zanimanje, učitelj, rad u banci i dr.).

U tabelu br. 39. upisuju se podaci o radno angažovanim licima na gazdinstvu preduzetnika. Ukoliko na jednom gazdinstvu radi više domaćinstava (npr. domaćinstvo roditelja i domaćinstvo sina), podaci se prikupljaju kao za jedno gazdinstvo. Prvo se upisuju podaci o članovima jednog domaćinstva, pa zatim o članovima drugog ili trećeg domaćinstava itd. Podaci se prikupljaju redosledom po kategorijama i to prvo za osobu koja je nosilac gazdinstva, a zatim za ostale članove gazdinstva i redovno zaposlena lica (nesrodnici).

Za nosioca gazdinstva i ostale članove koji rade na gazdinstvu prikupljaju se podaci o:

- Odnosu prema nosiocu gazdinstva
- Polu
- Navršenim godinama starosti
- Školskoj spremi
- Radu na gazdinstvu i drugim povezanim korisnim (profitabilnim) aktivnostima koje su **direktno povezane sa djelatnostima gazdinstva** (obavljaju se na gazdinstvu i van gazdinstva)
- Radu na drugim korisnim (profitabilnim) aktivnostima koje **nijesu direktno povezane sa djelatnostima gazdinstva** (mogu se obavljati na gazdinstvu i van gazdinstva).
- Vrsti aktivnosti (jedina, glavna, dopunska i povremena)
- Statusu lica

Redni broj lica (kolona 1)

U ovu kolonu su upisani redni brojevi koji se odnose na lica koja su radno angažovana na gazdinstvu preduzetnika. Pod rednim brojem 1 upisuju se podaci o nosiocu gazdinstva, a ostali brojevi od 2 do 10 odnose se na ostale radno zaposlene članove gazdinstva koji su u srodstvu sa nosiocem gazdinstva kao i redni brojevi od 11-15 odnose se na stalno zaposlena lica koji nijesu u srodstvu sa nosiocem gazdinstva - nesrodnike.

U prvi red „nosilac“ upisuju se podaci o nosiocu poljoprivrednog gazdinstva preduzetnika, odnosno podaci o osobi na koju se vodi domaćinstvo.

Popisivač treba da ima u vidu da nosilac nije uvijek pravi vlasnik zemlje, niti je obavezno najstariji član gazdinstva.

Ukoliko se za nosioca smatraju više osoba, potrebno je odrediti samo jednoga i o njemu se podaci upisuju u red 1.

Odnos prema nosiocu gazdinstva (kolona 2)

U kolonu 2 treba upisati odnos članova gazdinstva prema nosiocu gazdinstva, odnosno odgovarajuću šifru:

šifra 1 je namijenjena za osobu koja vodi domaćinstvo (nosilac),

šifra 2 za supružnika nosioca,

šifra 3 sin/kći nosioca,

šifra 4 upisuje se za lice koje je otac/majka nosioca, supružnika nosioca gazdinstva,

šifra 5 upisuje se za lice koje je brat/sestra nosioca gazdinstava,

šifra 6 ostali srodnici,

šifra 7 upisuje se za stalno zaposlena lica na gazdinstvu koja nijesu u srodstvu sa nosiocem gazdinstava-nesrodnici.

Pol (kolona 3) U ovu kolonu se upisuje pol lica članova domaćinstva/gazdinstva odnosno odgovarajuća šifra. Za osobe muškog pola upisuje se 1, a za osobe ženskog pola 2.

Navršene godine starosti na dan 31.05.2010. (kolona 4)

U ovu kolonu treba upisati koliko će godina imati osoba na dan 31.05.2010. u oo:oo časova, datum koji se uzima kao kritični momenat snimanja za određivanje godina starosti.

Školska sprema (kolona 5)

Pod školskom spremom podrazumijeva se vrsta škole čijim je završavanjem osoba stekla najviši stepen obrazovanja.

Školska sprema se stiče završavanjem redovne škole ili škole koja zamjenjuje redovnu školu (na primjer škola za obrazovanje odraslih), odnosno polaganjem ispita u redovnoj školi ili završavanjem nekog programa za skraćeno školovanje.

Školska sprema treba da je stečena prema zakonu o obrazovanju, nakon čijeg završavanja izdaje se svjedočanstvo, diploma ili druga vrsta certifikata.

Kursevi za koje se ne dobija svjedočanstvo za redovnu školu (na primjer kurs za knjigovođu, kurs za daktilografa i slično) ne uzimaju se u obzir kao odgovori na ovo pitanje, već se daje podatak o najvišoj završenoj školi.

U kolonu 5 upisuje se odgovarajuća šifra o školskoj spremi svih članova gazdinstva.

Šifra 1 bez obrazovanja

Šifra 2 nezavršeno osnovno obrazovanje

Šifra 3 osnovno obrazovanje

Šifra 4 3 godine srednje poljoprivredne škole

Šifra 5 3 godine druge srednje škole

Šifra 6 4 godine srednjeg poljoprivredne škole

Šifra 7 4 godine druge srednje škole

Šifra 8 više ili visoko poljoprivredno obrazovanje

Šifra 9 drugo više ili visoko obrazovanje

Šifra 10 magistratura, doktorat poljoprivrednih nauka

Šifra 11 magistratura, doktorat iz drugih oblasti nauka.

Rad na gazdinstvu preduzetnika i druge povezane korisne (profitabilne) aktivnosti

U kolonu 6 upisuje se broj radnih dana u referentnom periodu potrošenih isključivo za poljoprivredne aktivnosti (uključujući preradu sopstvenih proizvoda od grožđa i maslina), ne uključujući rad na kućnim poslovima.

U kolonu 7 upisuje se prosječan broj radnih sati u radnim danima, potrošeni isključivo na poljoprivredne aktivnosti.

U kolonu 8 upisuje se broj radnih dana potrošenih za druge korisne (profitabilne) aktivnosti na gazdinstvu koje su direktno vezane za gazdinstvo (šumarstvo, ribarstvo, lov, prerada poljoprivrednih proizvoda, usluge učinjene za druge van gazdinstva), ne uključujući rad na kućnim poslovima. Uključene su sve djelatnosti bez obzira da li se obavljaju na gazdinstvu preduzetnika ili van gazdinstva.

U kolonu 9 upisuje se prosječan broj radnih sati u radnim danima, potrošene za druge korisne (profitabilne) aktivnosti na gazdinstvu koje su direktno vezane za gazdinstvo.

Rad na drugim korisnim (profitabilnim) aktivnostima koje nijesu direktno povezane sa gazdinstvom preduzetnika (kolona 10)

U kolonu 10 upisuje se modalitet:

1. za odgovor - DA, radi više nego na gazdinstvu
2. za odgovor - DA, radi manje nego na gazdinstvu
3. za odgovor - ne radi druge djelatnosti

Ako nosilac gazdinstva i članovi porodice obavljaju druge korisne (profitabilne) aktivnosti koje nijesu direktno vezane za imanje van gazdinstva upisuje „1“ ili „2“ i modalitet „3“ ako lice ne obavlja pomenute aktivnosti.

O poljoprivrednoj aktivnost - jedina, glavna, dopunska i povremena (kolona 11)

U kolonu 11 upisuje se jedan od ponuđenih modaliteta i to 1 za *jedina aktivnost*, 2 za *glavna aktivnost*, 3 za *dopunska aktivnost* i 4 za *povremena*.

Status lica (kolona 12)

U kolonu 12 upisuje se jedan od ponuđenih modaliteta i to **1** za poljoprivrednik, **2** za poljoprivredni osiguranik, **3** za zaposlen van gazdinstva, **4** za nezaposlen, **5** za domaćica, **6** za dijete, učenik, student, **7** za penzioner, **8** za poljoprivredni penzioner, **9** za korisnik staračke nadoknade i **10** za ribar fizičko lice.

Za ostala redovno angažovana lica (nesrodnici) kolone 11 i 12 se ne popunjavaju.

Za članove domaćinstva koji na dan 31.05.2010. nijesu navršili 15 godina starosti ne popunjavaju se podaci o školskoj spremi, broju radnih sati na gazdinstvu, broju radnih sati van gazdinstva preduzetnika, da li radi van gazdinstva i vrsti aktivnosti.

40. POVREMENO I SEZONSKI ANGAŽOVANA LICA KOJA NIJESU ČLANOVI GAZDINSTVA PREDUZETNIKA (01.06.2009. - 31.05.2010.)

Sezonska i povremena angažovana lica na gazdinstvu preduzetnika

Osobe koje nijesu stalno zaposlene su one koje nijesu radile svake nedjelje na gazdinstvu preduzetnika u referentnom periodu. Radni dan ovih lica je svaki dan rada za koji je plaćen bilo kojom vrstom nadoknade (bez slobodnih dana i bolovanja), a koji traje 8 sati.

Pod povremeno i sezonski angažovanim licima smatraju se osobe koje su povremeno radile na poljoprivrednom gazdinstvu preduzetnika u periodu od 01.06.2009.-31.05.2010. Upisuje se broj osoba (odvojeno muškarci i žene i njihov ukupan broj), ukupan broj radnih dana u godini utrošenih na poljoprivredne i povezane djelatnosti konvertovanih u radni dan u trajanju od 8 sati.

U kolonu 1 upisuje se broj sezonski angažovanih osoba koji nijesu članovi gazdinstva preduzetnika posebno prema polu (muški, ženski) i ukupno za oba pola, za period od 01.06.2009.-31.05.2010. godine.

U kolonu 2 upisuje se ukupan broj radnih dana u godini konvertovanih u radni dan u trajanju od 8 sati, koji su potrošeni na poljoprivredne aktivnosti za posmatrani period posebno prema polu (muški, ženski) i ukupno za oba pola.

Zaposleni po ugovoru

U kolone 3 i 4 upisuju se podaci koji se odnose na lica angažovana na sezonskim poslovima na osnovu ugovora o radu na određeno vrijeme ili po drugom osnovu. U kolonu 3 upisuje se broj ukupno angažovanih osoba koji nijesu članovi gazdinstva preduzetnika posebno prema polu (muški, ženski) i ukupno za oba pola. U kolonu 4 upisuje se ukupan broj radnih dana konverovanih u radni dan u trajanju 8 sati, koji su potrošeni na poljoprivredne aktivnosti za posmatrani period posebno prema polu (muški, ženski) i ukupno za oba pola.

41. RADNA SNAGA, ŠKOLSKA SPREMA, UZRAST I POL STALNO ZAPOSLENIH U POLJOPRIVREDNIM ORGANIZACIJAMA (PREDUZEĆIMA I ZADRUGAMA) I JEDINICAMA U SASTAVU NEPOLJOPRIVREDNIH ORGANIZACIJA KOJE OBAVLJAJU POLJOPRIVREDNU DJELATNOST

Podaci se prikupljaju za redovno zaposlene po uzrastu, polu i školskoj spremi u periodu od 01.06.2009. - 31.05.2010.

Stalno zaposleni su sve osobe koje obavljaju rad na gazdinstvu poslovnog subjekta svake nedelje pod nadzorom u referentnom periodu od 01.06.2009. do 31.05.2010.godine bez obzira na dužinu radne nedelje.

U ovu grupu se uključuju i osobe koje su redovno obavljale poslove u toku jednog dijela ovog perioda, a koje nijesu bile u mogućnosti da rade čitav period zbog bilo kojeg od sledećih razloga: specijalni uslovi proizvodnje na gazdinstvu (specijalizovani poslovi koji se obavljaju određeni broj mjeseci u godini- tovljenje stoke, uzgoj maslina i vinove loze i sl.); odsutnost zbog odmora, stručnog osposobljavanja, bolesti, nesreće i sl.;

Za svaki stepen školske spreme unose se podaci o broju zaposlenih i to za svaku kolonu za uzrast i za pol.

Primjer: U poslovnom subjektu radi 6 lica (4 muškarca i 2 žene) uzrasta od 30 godina, sa završenom školskom spremom od 4 godine drugo srednje obrazovanje i 4 lica (3 muškarca i 1 žena) uzrasta od 40 godina, sa završenim osnovnim obrazovanjem. Ovo treba da bude upisano na sledeći način: u red 4 „osnovno obrazovanje“, za starosnu grupu od „35 do 44“ u kolonu 6 „ukupno“ upisuje se 4, a u kolonu br. 7 „žene“ upisuje se 1. U red 8, „4 godine drugo srednje obrazovanje“, za starosnu grupu „od 25 do 34“, u kolonu br.4 „ukupno“ upisuje se 6, a u kolonu br. 5 „žene“ upisuje se 2.

42. ZAPOSLENI PREMA ČASOVIMA RADA U POLJOPRIVREDNIM ORGANIZACIJAMA (PREDUZEĆIMA I ZADRUGAMA) I JEDINICAMA U SASTAVU NEPOLJOPRIVREDNIH ORGANIZACIJA KOJE OBAVLJAJU POLJOPRIVREDNU DJELATNOST (01.06.2009. - 31.05.2010.)

Upisuju se podaci o broju stalno zaposlenih (kolona 1), sezonski i povremeno angažovanih (kolona 2) i zaposlenih po ugovoru (kolona 5) posebno prema polu (muški red 1, ženski red 2) i ukupno za oba pola (red 3). Prikupljaju se i podaci o broju radnih dana u godini konvertovanih u radni dan u trajanju od 8 sati za stalno zaposlene (kolona 2), sezonski angažovane (kolona 4) i angažovane ugovorom (kolona 6), posebno prema polu (muški red 1, ženski red 2 i ukupno za oba pola red 3).

Ukupan broj stalno zaposlenih (pitanje 42 red 3 kolona 1) treba da je jednak podatku iz pitanja 41. red 1 kolona 1.

43. PODACI O NOSIOCU I/ILI MENADZERU POSLOVNOG SUBJEKTA

Nosilac gazdinstva je fizičko ili pravno lice za čiji račun i na čije ime se vodi gazdinstvo, a koji je zakonski i ekonomski odgovorno za gazdinstvo tj. koji preuzima ekonomski rizik za gazdinstvo.

Menadžer je fizičko lice odgovorno za dnevne poslove vezane za finansije i proizvodnju.

Odnos prema nosiocu gazdinstva (kolona 1)

U kolonu 1 upisuje se odnos menadžera prema nosiocu i to **1** za vlasnik, **2** za supružnik, **3** za član rodbine, **4** za stalno zaposleno lice i **5** za drugo lice.

Podaci se ne popunjavaju za nosioca gazdinstva.

Pol (kolona 2)

U kolonu 2 upisuje se pol lica i to **1** za muški i **2** za ženski pol.

Navršene godine starosti na dan 31.05.2010. (kolona 3)

U kolonu 3 treba upisati koliko godina ima osoba na dan 31.05.2010. u oo:oo časova, datum koji se uzima kao kritični momenat snimanja za određivanje godina starosti.

Školska sprema (kolona 4)

Pod školskom spremom podrazumijeva se vrsta škole čijim je završavanjem osoba stekla najviši stepen obrazovanja.

Školska sprema se stiče završavanjem redovne škole ili škole koja zamjenjuje redovnu školu (na primjer škola za obrazovanje odraslih), odnosno polaganjem ispita u redovnoj školi ili završavanjem nekog programa za skraćeno školovanje.

Školska sprema treba da je stečena prema zakonu o obrazovanju, nakon čijeg se završavanja izdaje svjedočanstvo, diploma ili druga vrsta sertifikata.

Kursevi za koje se ne dobija svjedocanstvo za redovnu školu (na primjer kurs za knjigovodju, kurs za daktilografa i slično) ne uzimaju se u obzir kao odgovori na ovo pitanje, već se daje podatak o najvišoj završenoj školi.

U kolonu 4 upisuje se odgovarajuća šifra o školskoj spremi nosioca i/ili menadžere poslovnog subjekta.

Šifra 1 bez obrazovanja

Šifra 2 osnovno obrazovanje

Šifra 3 srednje obrazovanje

Šifra 4 više ili visoko

Šifra 5 magistratura, doktorat

Stečeno poljoprivredno znanje (kolona 5)

U kolonu 5 upisuju se ponuđeni modaliteti i to: 1 za praktično iskustvo, 2 za kurseve, seminare, obuke, 3 za poljoprivredno obrazovanje (najmanje tri godine) i 4 za kurseve u poljoprivredi u toku prethodnih 12 mjeseci.

Radno vrijeme na gazdinstvu pravnog lica potrošeno isključivo za poljoprivredne aktivnosti uključujući preradu sopstvenih proizvoda od grožđa i maslina (kolona 6 i kolona 7)

U kolone 6 i 7 upisuje se broj radnih dana u referentnom periodu i prosječan broj radnih sati u tim danima.

44. POTROŠNJA ENERGENATA (01.06.2009. - 31.05.2010.)

Ovo pitanje se odnosi na ukupnu potrošnju energenata i potrošnju za obavljanje djelatnosti poslovnog subjekta (npr. gorivo potrošeno u vlastitim kotlarnicama, za transport, za zagrijavanje prostorija, za rashladne uređaje, za pogon mašina i drugo).

Zaokružuju se ponuđeni modaliteti u koloni 1 i 2 za vrstu energenata i upisuje se ukupna potrošnja na gazdinstvu poslovnog subjekta (kolona 3) i zaokružuje se ponuđeni modalitet u kolonama od 4 do 7 u zavisnosti od visine procenta potrošnje energenata za potrebe poljoprivredne proizvodnje.

Vrste energenata:

- 1. Ugalj** - obuhvata sve vrste uglja i proizvoda od uglja (kameni ugalj, mrki ugalj, lignit, treset, briketi svih vrsta uglja). Upisuje se ukupna potrošnja u tonama i procenat potrošnje na gazdinstvu;
- 2. Mazut** - obuhvata sve vrste mazuta. Upisuje se ukupna potrošnja u kilogramima i procenat potrošnje na gazdinstvu;

3. **Benzin** - sve vrste benzina (olovni, bezolovni). Upisuje se ukupna potrošnja u litrima i procenat potrošnje na gazdinstvu;
4. **Nafta** - obuhvata sve vrste dobijene preradom sirove nafte osim mazuta red 2; benzina red 3; lož ulje red 5 kao što su tečni naftni plin, propan, butan, autoplina, dizel za transport. Upisuje se ukupna potrošnja u litrima i procenat potrošnje na gazdinstvu;
5. **Lož ulje** - ulje (nafta) za loženje (ekstar-lako). Upisuje se ukupna potrošnja u litrima i procenat potrošnje na gazdinstvu;
6. **Ogrijevno drvo**, pilotina i drugi otpad biljnog porijekla. Upisuje se ukupna potrošnja u m³ i procenat potrošnje na gazdinstvu;
7. **Električna energija** - dobijena iz distributivne mreže. Upisuje se ukupna potrošnja u kw/h i procenat potrošnje na gazdinstvu;
8. **Drugo** - obuhvata sve ostale vrste energenata koji nijesu spomenuti (u tonama).

Zaokružiti „1“ ili „0“ za ponuđene modalitete „da“ ili „ne“ i u slučaju „da“ upisati potrošnju gazdinstva poslovnog subjekta pored ponuđenog modaliteta.

45. DRUGE KORISNE (PROFITABILNE) AKTIVNOSTI (01.06.2009. - 31.05.2010.)

Ovi podaci se odnose na aktivnosti koje su opisane u tabeli o radnoj snazi.

Ukoliko poslovni subjekat na svom gazdinstvu obavlja i druge korisne (profitabilne) aktivnosti, koje ne spadaju u poljoprivredne, ali su direktno vezane za gazdinstvo i ostvaruju prihod, za svaku ponuđenu aktivnost zaokružiti odgovarajući modalitet.

I Druge vezane korisne (profitabilne) aktivnosti na gazdinstvu poslovnog subjekta:

1. **turizam i smještaj** - uključuje sve aktivnosti u turizmu, usluge za smještaj i ishranu, organizovanje turističkih aranžmana, sport i rekreaciju i slično;
2. **domaća radinost** - pletenje, vezenje, izrada suvenira, igračkica i slično;
3. **sakupljanje** - šumskih plodova, aromaticnog i ljekovitog bilja, pečuraka;
4. **siječa šume** - za svoje potrebe (drva za ogrijev i drva za drugu namjenu), za prodaju (drva za ogrijev i drugu namjenu) i rezanje drva (primarna prerada - izrada daske);
5. **prerada proizvoda biljnog porijekla na gazdinstvu** sopstvenih, otkupljenih, sopstvenih i otkupljenih proizvoda;
6. **prerada proizvoda životinjskog porijekla na gazdinstvu** sopstvenih, otkupljenih, sopstvenih i otkupljenih proizvoda;
7. **uzgoj vodenih kultura (ribe, mekušci, ljuskari i vodene biljke)**

Druge vezane korisne (profitabilne) aktivnosti van gazdinstva poslovnog subjekta:

8. **usluge rada sa sopstvenim poljoprivrednim mašinama** za poljoprivredu, za šumarstvo i druge usluge (čišćenje snijega i sl.);

I/1 Koliko je ukupno učešće gore navedenih aktivnosti (1-8) u ukupnoj vrijednosti proizvodnje gazdinstva poslovnog subjekta

Upisuje se ukupno učešće u procentima svih aktivnosti koje su vezane za gazdinstvo (1-8) u ukupnoj vrijednosti proizvodnje gazdinstva poslovnog subjekta. Ukupna vrijednost proizvodnje predstavlja vrijednost svih poljoprivrednih proizvoda koje je gazdinstvo proizvelo u referentnom periodu nezavisno od toga da li ih koristi za sopstvenu potrošnju ili prodaju.

Isključuju se djelatnosti koje nijesu vezane za gazdinstvo i ostale vrste prihoda (prihodi zaposlenosti, kapitalni prihod i prhod iz socijalnih transfera i dr.).

9. pakovanje sopstvenih proizvoda biljnog porijekla (poljoprivredni rad koji doprinosi proizvodnji);

10. pakovanje sopstvenih proizvoda životinjskog porijekla (poljoprivredni rad koji doprinosi proizvodnji);

II Druge nepovezane korisne (profitabilne) aktivnosti na gazdinstvu poslovnog subjekta

11. komercijalne aktivnosti (frizer, osiguravajuće društvo, prodavnica i dr.);

Druge nepovezane korisne (profitabilne) aktivnosti van gazdinstva poslovnog subjekta

12. ostale aktivnosti (rad u banci, u računovodstvu, učitelj i slično).

46. OČUVANJE ZEMLJIŠTA (01.06.2009. - 31.05.2010.)

Pod očuvanjem zemljišta podrazumjeva se način na koji se obradivo zemljište pokriva biljkama ili biljnim ostacima ili se ostavlja golo tokom zimskog perioda.

Ovdje se uključuje obradivo zemljište zasijano/obrađeno u referentnoj godini, međutim isključuje se obradivo zemljište koje nije zasijano/obrađeno tokom referentne godine.

Isključuju se okućnice/bašte (površine na kojima se uzgajaju proizvodi za ishranu članova gazdinstva), stalni pašnjaci, stalni usjevi i površine pod staklom ili drugi pristupačni zaštitni pokrivači.

1. Ozimi usjevi – obradivo zemljište/oranice na kojem se usjevi siju u jesenjem periodu i rastu tokom zime (npr. ozima pšenica) koji se normalno žanju ili koriste za ispašu.

2. Zaštitni usjevi – obradivo zemljište na kojem se siju biljke radi smanjenja gubitka hranjivih materija. Ekonomski značaj ovih usjeva je nizak, a glavni cilj je zaštita zemljišta i hranjivih materija. Ovi usjevi se zaoravaju u proljeće prije sijanja drugih usjeva, ne žanju se i ne koriste se za ispašu. Ove usjeve ne treba miješati sa normalnim zimskim usjevima (ozimi usjevi).

3. Biljni ostaci (slama ili strnjika) – obradivo zemljište prekriveno tokom zimskog perioda biljnim ostacima. Krompir se isključuje jer stabljike veoma brzo propadaju.

4. Zemljište bez pokrivača – obradivo zemljište koje je zaorano ili na drugi način obrađeno u jesenjem periodu i nije zasijano ili pokriveno tokom zimskog perioda biljnim ostacima, koje ostaje golo od predstjetvenih ili sjetvenih agrotehničkih mjera u proljeće.

Obradivo zemljište na kojem metode obrade ostavljaju više od 10% biljnih ostataka na površini evidentiraju se pod „biljni ostaci“.

Upisuje se površina zemljišta (ha i m²) na kojoj se primjenjuje odgovarajući način očuvanja zemljišta u toku zime.

47. OGRADE I ŽIVICE

Ograde i živice su stalni redovi stabala, žbunja ili grmlja, kameni zidovi itd., koji predstavljaju granicu polja. Mogu biti postavljeni u ranijim vlažnim zonama ili između ranijih parcela ili pašnjaka itd. Smatra se da se održavaju ukoliko se obezbjeđuje minimum održavanja i na taj način izbjegava uništenje staništa.

- 1. Živice** – redovi žbunja ili grmlja koji čine živu ogradu ponekad sa centralnim drvoredom.
- 2. Drvored** – stalni red drvenaste vegetacije koji obično čini granice polja unutar poljoprivrednog zemljišta ili duž puteva ili vodenih tokova. Isključuje se vegetacija koja se može smatrati dijelom korišćenog poljoprivrednog zemljišta (npr. vinogradi, plantaže voćnih sadnica i dr.)
- 3. Kameni zidovi** – konstrukcije koje je napravio čovjek od cigli i kamenja npr. zidovi.

Na pitanja održavanje ograda i živica u posljednje tri godine (kolona 1) i formiranje ograda i živica u posljednje tri godine (kolona 2) odgovor se daje zaokruživanjem modaliteta „1“ za odgovor „da“ ili „0“ za odgovor „ne“ .

48. DA LI POSJEDUJETE KOTLARU

Kotlara predstavlja toplotni uređaj sastavljen od ložišta i izmjenjivača toplote i služi za proizvodnju toplotne energije (vrela voda ili para), kao gorivo koristi ugalj, naftu, mazut, drvo biljni ili drugi otpad i drugo. Odgovor na pitanje za kotlaru, upisuje se „1“ ili „0“ za ponuđene modalitete „da“ ili „ne“.

49. DA LI KORISTITE OPREMU ZA PROIZVODNJU OBNOVLJIVE ENERGIJE

Zaokružiti „1“ ili „0“ za ponuđene modalitete „da“ ili „ne“ ukoliko poslovni subjekat koristi opremu za proizvodnju obnovljive energije (koristeći bilo koji izvor energije vjetar, voda, sunce i dr).

Podatke za pravna lica i jedinice u sastavu pravnih lica, kao i za preduzetnike koji obavljaju poljoprivrednu proizvodnju popunjava ovlašćeno lice, a ovjerava ga odgovorno lice pravnog subjekta. Na kraju obrasca, ime i prezime kao i datum popunjavanja upitnika upisuje lice koje popunjava upitnik.

Upitnik potpisuje upravnik/rukovodilac (menadžer) i ovjerava se pečatom poslovnog subjekta.

Popunjeni popisni obrasci se dostavljaju Zavodu za statistiku (IV proleterske br.2 Podgorica) izvještajnom (poštanskom) metodom, najkasnije do 15.06.2010. godine.

**TABELA ZA PRERAČUNAVANJE LOKALNIH JEDINICA MJERE
U METRE KVADRATNE (m²)**

1 PLUG	40 ARI	4000 m²
1 KOSA	36 ARI	3600 m²
1 RALO	18 ARI	1800 m²
1 MOTIKA	8 ARI	800 m²
1 ČEREK	4.5 ARI	450 m²
1 ARGAT	6 ARI	600 m²
1 DULUM	10 ARI	1000 m²
1 KATASTARSKO JUTRO	57 ARI	5700 m²
1 KVADRATNI HVAT	0.036 ARI	3,6 m²
1 ŠINIK	7.5 ARI	750 m²
1 LANAC	71.9 ARI	7190 m²

1 ha (hektar) = 100 ari = 10 000 m²

1 ar = 100 m²

10 ari = 1000 m²

IZDAJE: Zavod za statistiku Crne Gore - MONSTAT

ODGOVARA: Radomir Đurović, direktor

Podgorica, IV Proleterske br. 2, Tel: +382 20 230-811

E-mail: statistika@monstat.org. Web Site: www.monstat.org